

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
Стрельцова Ольга Вікторівна
« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«МАГІСТР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

**Тема: Міжнародно-правові стандарти щодо захисту прав жінок та їх
імплементация в європейських країнах**

Виконавець: Хоружа Аліна Іванівна

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства Замула Аліна Юріївна

Нормоконтролер: Головатенко Марина Юріївна

Київ, 2021

ПЛАН

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК	7
1.1. Права жінок: поняття, історичний огляд і еволюція становлення.....	7
1.2. Етапи формування міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав жінок.....	27
1.3. Діяльність міжнародних організацій у сфері захисту прав жінок.....	33
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ З ПРАВ ЖІНОК В МІЖНАРОДНОМУ ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОМУ ПРАВІ	45
2.1. Міжнародно-правова імплементація захисту прав жінок на універсальному рівні.....	45
2.2. Міжнародно-правова імплементація захисту прав жінок на регіональному рівні.....	51
2.3. Національно-правові засоби імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав жінок і шляхи їх удосконалення.....	57
РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК (НА ПРИКЛАДІ РЯДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН)	64
3.1. Імплементація громадянських і політичних прав жінок.....	64
3.2. Імплементація соціально-економічних прав жінок.....	73
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження визначається, перш за все, тим, що не зважаючи на те, що в сучасному міжнародному праві склався і затвердився принцип поваги до прав і свобод людини, жіноча стаття як одна з найменш соціально захищених груп населення, все ще залишається з різних причин суб'єктами-об'єктами систематичної різноманітної дискредитації, що актуалізує не тільки міжнародне співробітництво, а й наукові дослідження в цій сфері міжнародного права.

У підсумковому документі Всесвітнього саміту-2005 (Резолюція 60/5 Генеральної Асамблеї ООН) керівники держав світу підтвердили свій намір досягти повного та ефективного здійснення Резолюції 1325 (2000) Ради Безпеки [75]. Вони підкреслили важливість урахування жіночої проблематики та створення рівних можливостей для активної участі жінок в усіх зусиллях щодо підтримки миру та заохочення до миру та безпеки, а також необхідність підвищення їх ролі у прийнятті рішень на всіх рівнях.

Міжнародне право прав людини не так давно стало однією з найважливіших галузей міжнародного права. Переважної більшості правил, міжнародних інституцій та гарантій не існувало до кінця 1940-х років. Це призводить до появи всеосяжної регіональної мережі стандартів прав людини, яка відображає відповідні обов'язки різних країн, а в деяких випадках і відповідальність сторонніх суб'єктів.

Майже всі документи з прав людини посилаються на Загальну декларацію прав людини, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року [25]. Декларація затвердила два документи, які є рекомендаційними, але обов'язковими для Організації Об'єднаних Націй: Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та окремі положення Декларації були ратифіковані як звичаєве право.

Стандарти та принципи, які були проголошені в Декларації прав людини, згодом знайшли своє відображення в регіональній правовій системі та законах держав.

Теоретичні та практичні аспекти питання міжнародно-правового захисту прав жінок та їх імплементацію в Україні та європейських країнах відображені у працях цілої низки як зарубіжних, так і вітчизняних **вчених**, таких як: В.Брайтон, Г.К. Дмитрієва, Ю.М. Колосова, Е.А. Лукашева, І.І. Лукашук, С.В. Черніченко, Х.Чарльсворт, К. Чинкін, М.Л. Ентін; представників української школи міжнародного права М.О. Баймуратова, М. В. Буроменського, В.Г. Буткевича, В.Н. Денисова, А.І. Дмитрієва, О.В. Задорожнього, В.І. Євінтова, В.В. Мицика; а також публікації, дисертації і монографії останнього часу з проблемних питань захисту прав людини і, зокрема, прав жінок Т.М. Заворотченко, В.О. Іваненко, О.В. Наден, Н.М.Оніщенко, М.П. Орзіх, Л.В. Пастухової, Н.В. Плахотнюк, Ж.М. Пустовіт, В.П. Панова, П.М. Рабіновича, О.Н. Рудневої, А.Л. Федорової та інших.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вивчення змісту міжнародно-правового захисту прав жінок, а також аналіз світового досвіду захисту прав жінок від гендерної нерівності, що дозволило на основі даних матеріалів зробити відповідні висновки щодо подолання дискримінації за гендерною ознакою.

Досягненню визначеної мети слугувало вирішення таких **завдань**:

- розглянути в історичному аспекті виникнення та становлення етапів формування та розвитку міжнародно-правових норм, що стосуються захисту прав жінок, а також виявити та проаналізувати нові етапи у зазначеній галузі;
- дослідити процес формування спеціального принципу галузі міжнародного захисту прав людини – принципу міжнародного захисту прав жінок;
- виявити загальний стан та тенденції розвитку громадянських, політичних, соціально – економічних прав жінок на міжнародному рівні;

- дослідити та проаналізувати міжнародні механізми у сфері захисту прав жінок, процедури, діяльність та їх функціонування;
- проаналізувати внутрішньодержавні механізми щодо реалізації міжнародно-правових норм із захисту прав жінок (на прикладі низки європейських країн);
- здійснити системний аналіз найбільш важливих із застосовних міжнародно-правових документів (міжнародних договорів та відповідних документів міжнародних організацій) у галузі захисту прав жінок;
- проаналізувати законодавство України, низки країн Центральної та Східної Європи та пострадянського простору у сфері захисту прав жінок, виявити основні тенденції розвитку відповідної нормативної бази, оцінити результативність існуючих засобів регулювання, висвітлити негативні моменти у цій галузі;
- проаналізувати відповідність національного законодавства до міжнародно-правових стандартів у галузі захисту прав жінок.

Об'єктом дослідження є міжнародно-правові норми та система прав щодо захисту прав жінок на універсальному та регіональному рівнях.

Предметом дослідження виступають міжнародно-правові стандарти щодо захисту прав жінок та їх імплементація в європейських країнах.

Методологічну основу роботи склали методи аналізу і синтезу, методи єдності логічного та історичного, системного підходу, формально-догматичний метод, історично-правовий метод, порівняльний метод, статистичний метод.

У процесі цього дослідження використовувалися різні загальнотеоретичні та спеціально-наукові методи та підходи для вивчення предмету дослідження, що забезпечили достовірність отриманих висновків та вирішення поставлених завдань. Основними методами дослідження були історичний, формально-юридичний та порівняльно-правовий методи. Історичний метод використовувався при дослідженні та висвітленні передумов виникнення та основних етапів розвитку інституту міжнародно-

правового захисту прав жінок. Аналіз основних універсальних міжнародно-правових актів та низки регіональних міжнародно-правових документів було здійснено за допомогою формально-юридичного методу. Застосування порівняльного методу дало можливість дослідити та визначити загальні тенденції і закономірності імплементації міжнародно-правових норм щодо захисту прав жінок у національне законодавство. Крім зазначених методів, у даній роботі було використано також метод системного аналізу, структурно-функціональний, логічний та інші спеціальні методи наукового пізнання.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані результати та сформульовані висновки можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях щодо захисту прав жінок, зокрема. Результати дослідження дають можливість по-новому оцінити ефективність діяльності міжнародних та регіональних організацій щодо захисту прав жінок. Положення роботи можуть бути використані в навчальному процесі при розробці навчальних посібників, підручників і методичних рекомендацій, у викладанні нормативної дисципліни «Міжнародне публічне право (основні галузі та інститути)», «Право міжнародних організацій», «Міжнародне право прав людини. Зокрема, положення роботи можуть бути корисними при визначенні ефективності та прогресивності державних методів захисту прав жінок.

Апробація результатів дослідження. Окремі наукові результати дослідження були апробовані та опубліковані у межах наступних науково-практичних конференцій та юридичних видань:

Структура роботи обумовлена її метою, завданнями та предметом дослідження. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, якими охоплюються сім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (114 (сто чотирнадцять) найменувань). Загальний обсяг дипломної роботи – 94 (дев'яносто чотири) сторінки, у тому числі список використаних джерел – 11 (одинадцять) сторінок.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК

1.1. Права жінок: поняття, історичний огляд і еволюція становлення

Права жінок — права, які вважаються такими, що є природними і невід'ємними для кожної жінки (дівчини) незалежно від її громадянства, віку, раси, етнічної або релігійної приналежності.

Термін «права жінок» відноситься до свобод і прав жінок, дівчат і дівчаток різного віку. Ці права можуть бути або не бути інституціоналізовані, ігноруватися або пригнічуватися законом, місцевими звичаями та поведінкою в тому чи іншому суспільстві. Ці свободи згруповані і відрізняються від більш широких понять прав людини, оскільки вони часто відрізняються від свобод, спочатку призначених для чоловіків і хлопчиків, у зв'язку з чим активісти цього питання висувають претензії історичним і традиційним гендерним забобонам щодо дотримання прав жінок і дівчат. Питання, які зазвичай пов'язані з уявленнями про права жінок включають, але не обмежуються: правом на особисту недоторканність та автономію; правом голосу (виборче право); право обіймати державні посади; на працю; на справедливую зарплату та рівну винагороду, право володіти власністю; на освіту, на службу в армії чи право бути покликаним; укладати договори та мати сімейні, батьківські та релігійні права.

Важко переоцінити значення для збереження та розвитку сімейної культури та шлюбних відносин, які є основою її створення. Адже головною функцією сім'ї є народження дітей, а також їхнє виховання, отже, передача наступним поколінням культури, традицій, мови, досвіду попередніх поколінь.

Таким чином, визначається роль сім'ї як визначальної ланки у збереженні етносу. Економічна функція також пов'язана з функцією виховання – виховання дітей у людей вимагає спільного проживання та

спільного ведення сімейного господарства невеликою чи, у багатьох випадках, складною сім'єю. У середньовічних суспільствах більш ніж пізніше роль відігравала функція сім'ї, яка полягала в наданні дітям певного статусу: за кожною законною дитиною визнавались права, привілеї, обов'язки та шанси на успіх залежно від місця сім'ї в соціальній структурі.

Середньовічна сім'я, швидше за все, була патріархальною. Чоловік відіграв вирішальну роль у вирішенні всіх питань. Водночас деякі дослідники вважають збереження пережитків матріархату відносно високе соціальне становище жінок-матерів та вдів у середні віки, хоча ця теза остаточно не доведена [67].

Життя жінок у середні віки визначалося Церквою та аристократією. Середньовічна церква надала людям «загальну картину» сенсу життя та свого місця у ній; аристократія забезпечила, щоб кожен залишався у своїх відповідних місцях через феодальну систему управління, яка розділила суспільство на три класи: духовенство, дворянство та кріпаки.

Жіноче місце у духовенстві було обмежено жіночим монастирем. Посади благородних жінок продиктовані тим, скільки землі вони одружуються, тому що земля дорівнює владі; тому якість життя та можливості автономії можуть значно відрізнятись між вищим класом. Жінки нижчого класу насправді мали більше свободи вираження думок, ніж дві інші, тому що життя було однаково важким для кріпаків – чоловіків чи жінок – і жінки працювали разом із чоловіками в полях та в середньовічних гільдіях як рівні чи майже рівні [53].

Культ Діви Марії не був новим для середньовіччя. Церква проголосила Марію Богоматір'ю у 431 році нашої ери на Третньому Вселенському Соборі. Проте високий авторитет Марії мало зробив для підвищення статусу жінок у суспільстві. Церква демонізувала і підносила жінок через дихотомію біблійної казки про Єву, яка викликала падіння людства від благодаті в Едемському саду, і Діви Марії, чий син, як

вважалося, викупив це падіння. Жінки одночасно вважалися джерелом усіх бід світу та засобом спокутування цього світу при народженні Ісуса Христа.

Відповідно, жінкам одразу відмовляли в тому ж соціальному статусі, що й чоловікам, при цьому юридично вони були визнані партнером чоловіка, помічником і за певних умов навіть рівним йому. Погляд жінок або як злих спокусниць, або незайманих богинь не залишив компромісу для обґрунтованого сприйняття жінки як окремої особи. У ранньому середньовіччі переважала модель жінки як спокуса, оскільки духовенство наголошувало на ролі Єви в падінні чоловіка. З 12 століття нашої ери у Високе Середньовіччя і до кінця Культ Марії був більш популярний, і тому сприйняття жінок покращилося [111].

Проте жінки все ще колективно демонізувалися навіть у розпал популярності культу за те, що не змогли відобразити досконалість Діви Марії. Жінки, безумовно, були помічені в кращому світлі, ніж раніше, але це не означало, що духовенство, аристократія або чоловіки загалом були зацікавлені в тому, щоб побачити, що вони височіли над своїм передбачуваним Богом даним місцем, як ясно вказано в Біблії в таких уривках, як I Коринфян 11:3, де говориться: «тому жінки завжди були пов'язані з Євою, в той же час вони були підвищені внаслідок асоціації з Марією».

Протягом усього середньовіччя жінками з нижчого класу були пекарі, пивовари, доярки, бармени, ремісники, ткачі і, насамперед, фермери-орендарі, які працювали разом зі своїми чоловіками та дітьми в полях [49]. Феодальна система диктувала, що земля належить лорду, який здав її в оренду своїм орендарям – кріпакам, які були пов'язані з цією землею. Пан контролював усі аспекти життя кріпака, і це поширювалося на дружину та дочок чоловіка.

Пан вирішував, за кого вийде заміж дівчина, а не батько дівчинки, бо дочка кріпака по суті була власністю лорда так само, як її батько і мати. Після того, як дівчина вийшла заміж, її чоловік контролював її інтереси та

відповідав за її поведінку, і з цієї причини жінки не згадуються так часто, як чоловіки, у юридичних питаннях раннього середньовіччя. Чоловік жінки буде притягнуто до відповідальності, якщо жінка порушить межі дозволеного, а не сама жінка. Робота жінки полягала в тому, щоб дбати про будинок, допомагати чоловікові на його роботі та народжувати дітей.

Ієрархія середньовічного суспільства суворо підтримувалася, і дуже рідко хто піднімався вище станції, на якій народився. Середнього класу не було, і єдиною надією для жінки покращити своє становище, не виходячи заміж, було вступити в жіночий монастир [65]. Можливо, як припускають деякі вчені, що були жінки, які вибрали цей шлях, сподіваючись отримати освіту, але якщо так, вони були значною мірою розчаровані.

Священики, здебільшого, не бачили користі в грамотних монахинях. Навіть Енде (X ст. н. е.), відома жінка-освітлювач рукописів з Іспанії, швидше за все, була неписьменною. Черниці вчилися своїм молитвам і поклонам напам'ять, а не з книг, хоча вважається, що багато молодих жінок вчилися читати з популярної духовної роботи, відомої як «Книга годин».

Акцент на торгівлі в епоху Високого Середньовіччя надавав жінкам більше можливостей. У цей період спочатку в Іспанії та Франції почав з'являтися середній клас, оскільки купці накопичили достатньо багатства, щоб мати змогу впливати на політичні питання. Середньовічна гільдія мала велике відношення до появи середнього класу, а також відповідала за збільшення прав та обов'язків жінок.

Жінки нової буржуазії могли працювати зі своїми чоловіками і батьками в певній професії і часто змінювали чоловіків на посаді керівника підприємства після його смерті. «Жінка як дешева робоча сила» була концепцією, яка вже добре сформувалася у феодальній системі та була увічнена системою цехів, оскільки жінки не були юридичними особами і тому могли отримувати менше, ніж чоловіки. У той же час багато жінок у цей період фігурують у юридичних документах як оштрафовані за різні

порушення замість своїх чоловіків, що є значним відхиленням від прецеденту раннього середньовіччя.

Нижчий стан кріпаків і знатних жінок вищого стану продовжували жити більш-менш так, як жінки до них, і обидві були так чи інакше прив'язані до землі.

Жінки вищого класу мали більшу мобільність, але все одно очікували, що вони залишаться у своїй соціально прийнятій ніші та виконуватимуть обов'язки, пов'язані з цією посадою. Винятки з цього правила в Ранньому Середньовіччі примітні, оскільки вони були дуже рідкісні: Етельфлед, леді Мерсії (прав. 911-918 н. е.), яка очолювала опір Мерсії проти набігів вікінгів і керувала своїм королівством після смерті свого чоловіка, або теолог св. Хільда з Вітбі (бл. 614-680 н. е.), яка заснувала знаменитий монастир Вітбі в Нортумбрії. Іншими відомими жінками цього часу були Клотільда (475-545 рр. н. е.), дружина Хлодвіга, короля франків, яка звернула увагу свого чоловіка до християнства; Теодора (497-548 рр. н. е.), дружина імператора Юстиніана Візантійської імперії, яка була рівною своєму чоловікові за впливом, і Брунгільда Австразійська (567-613 рр. н. е.), яка правила своєю країною як єдиний монарх.

У той час як жінки в абатствах, жіночих монастирях і при дворі в пізньому середньовіччі знаходили нову свободу вираження поглядів і більше визнання серед чоловіків, жінки з буржуазії стикалися з новими обмеженнями. Жінки в гільдіях у пізньому середньовіччі знаходили все менше роботи, оскільки цехи почали відмовляти їм у членстві, а чоловіки-колеги ускладнювали їхнє життя. Жінки все ще отримували менше, ніж чоловіки, і тому в цілому для магазину було вигідніше наймати жінку, а не чоловіка. Оскільки ця практика стала більш поширеною, чоловікам погрожували втратою роботи та мстилися; гільдії все більше обмежувалися чоловіками.

Незрозуміло, чи більше жінок вступало в жіночі монастирі в цей період, але відомо, що черниці висвітлювали рукописи ще в 10 столітті нашої

ери, жінки-писанки були принаймні до 1274 року нашої ери, і, схоже, більше жінок брали участь у виробництві книг у 14 століття нашої ери, ніж раніше. Жіночі релігійні ордени, здається, залишалися стабільними, але новий орден, бегіні, започаткований у 13 столітті нашої ери у Франції, швидко знайшов значну кількість прихильників.

Усі бегіні були відданими жінками, які жили життям у бідності, добрих справах і милосердях, але не були черницями і могли покинути групу, коли забажали. Ці жінки піклувалися одна про одну та про навколишнє суспільство, виробляючи товари та надаючи послуги, і таким чином змогли обійти нові обмеження гільдії та жити відповідно до власних цінностей, не виходячи заміж або вступаючи в релігійний орден. .

Заміжні жінки середнього класу в епоху Високого Середньовіччя зазвичай опікувалися бізнес-рахунками свого чоловіка і брали на себе відповідальність після його смерті [65]. Ця практика стала більш поширеною після пандемії чорної смерті в 1347-1352 рр. н.е., коли жінки регулярно керували бізнесом свого покійного чоловіка або сина, отримували право власності на свої землі та мали більшу автономію, ніж раніше. Знатні жінки, від яких передбачалося керувати маєтком і васалами свого чоловіка, коли його покликали по справах або на війну, тепер стали виключно відповідальними за операції та операції після смерті їхнього чоловіка та синів.

Жінки в середньовіччі не були пасивними жертвами релігійного та політичного патріархату, як би часто це твердження не повторювалося. Жінки часто знаходили шляхи обійти перешкоди на їхньому шляху або виробляли нові шляхи, коли виклик виявився занадто великим. Вони перейняли бізнес свого чоловіка і успішно керували ним, продовжували працювати в гільдіях або навіть створювали власні цехи, про що свідчать текстильні гільдії Італії.

Церква, підтримуючи і заохочуючи розуміння того, що жінки мають меншу цінність, ніж чоловіки, пішла на деякі важливі поступки у визнанні

цінності жінок, як і згадані вище автори, і, що не менш важливо, постановивши, що жінки є цінними особистостями, а не лише чоловіками. володіння. У Данії в 12 столітті нашої ери церква постановила, що згвалтування є злочином проти жінки, а не, як вважалося раніше, злочином лише проти її батька чи чоловіка. Незважаючи на це, успіхи та досягнення жінок у пізньому середньовіччі не могли перевернути статус-кво, підтримуваний патріархатом Церкви та аристократією. Подальші обмеження були накладені на жінок, навіть коли суспільство вступило в більш освічену епоху Відродження.

В епоху Відродження, коли політичні системи змінилися від середньовічних феодальних систем, жінки кожного соціального класу побачили зміни у своїх соціальних і політичних можливостях, яких не відчували чоловіки. Целібат став жіночою нормою, і «відносини статей були перебудовані до жіночої залежності та домінування чоловіків». Жінки жили життям основної статі. Чоловіки панували над усім, навіть через півстоліття правління королев.

«Коли Англією півстоліття правила Королева, але жінки майже не мали законної влади; Коли шлюб, головне покликання жінок, коштує їм особистих прав власності; коли ідеальних жінок рідко бачили і ніколи не чули на публіці; коли одяг, який носили жінки, був законно продиктований її соціальним класом; коли майже всі шкільні вчителі були чоловіками; коли ліки готували і очищали в домашніх умовах; коли були корсети виготовлені з дерева та косметичні вироби з бекону та яєць; коли лише половина всіх немовлят доживе до дорослого життя?».

Наведений вище уривок багато говорить про жінок епохи Відродження. Роль жінки була дуже мізерною. Жінок мали бачити, а не чути. Рідко бачиться при цьому. Жінки повинні були бути розважливими і правильними, ідеальними жінками. Жінки могли висловлювати свої думки, але їхні думки та ідеї формували чоловіки. Здебільшого все, що робили жінки, було внесено чоловіками. Жінки контролювалися її батьками з дня її

народження до дня, коли вона вийшла заміж, потім її передавали безпосередньо чоловікові, щоб він міг взяти на себе цю роль. В епоху Відродження вважалося, що жінки законно належать своїм чоловікам. Жінки мали бути типовими «домогосподарками» [89].

Хоча жінки були нижчими від чоловіків, жінки в різних класах мали різні ролі. Жінки низького класу повинні були бути домогосподарками і піклуватися про все, що стосується дому. Очікування жінок робітничого класу були дещо іншими. Ці жінки повинні були працювати на своїх чоловіків і допомагати їм вести свій бізнес. Вони працювали разом зі своїми чоловіками, а потім йшли додому й доглядали за домом. Жінки вищого класу, можливо, мали слуг і робітників, які працювали на них, але жінки все одно повинні були піклуватися про домашнє господарство. Жінки не могли працювати самі. Вони також не могли б жити самі, якби не були одружені. Якщо жінка була самотня, її змушували переїхати до когось із своїх родичів-чоловіків або вступити в монастир і стати черницею. На той час для жінок не було іншого виходу.

Відповідно до різних класів жінок, єдиними жінками, які могли висловлюватися вголос, були жінки вищого класу, але не достатньо. Існування жінок було, але це було маргінальне існування. Дуже рідко можна було побачити чи почути, що висловлюють свої емоції жінки нижчого класу. Це було нечувано. Коли жінки висловлювали себе, те, що вони висловлювали, було заплямовано чоловічим впливом (Mazzocco).

«Приборкання норавливої» — п'єса Вільяма Шекспіра. У цій платі головною героїнею є Кетрін, вона — землерийка, як зазначено в назві. Землерийка — жінка, яка дуже відверта. Слово землерийка є дуже негативним словом, коли стосується жінок. В епоху Відродження люди зверхньо дивилися на жінок, яких називали землерийкою. Ці жінки дуже відкрито висловлювали все, що хотіли. У цей період відверта жінка була нечуваною. Люди категорично не схвалювали таких жінок в епоху

Відродження. Чоловіки були єдиними людьми, які вголос були відвертими та виразними.

Кетрін — землерийка найгіршого ступеня. Іноді її слова та дії надзвичайно жорстокі. Вона була дуже образливою жінкою. У всіх було сильне несхвалення Кетрін. Ніхто не хотів, щоб йому доручили її «приручити». Це відбувається до тих пір, поки не приходить Петруччо і вирішує, що він виконає це завдання, щоб одружитися з її багатством. У цей час, епоху Відродження, жінок треба бачити, а не чути. Ідеальна жінка тиха і поважна. Вона без проблем контролює чоловік. Їй подобається увага, яку вона отримує від чоловіків за те, що вона витончена жінка. Ця ідеальна жінка - сестри Кетрін Б'янка. Шекспір вирішив, що два персонажі дуже контрастують. Це показує читачеві, наскільки насправді різні ці два типи. Кетрін у порівнянні з Б'янкою здається божевільною жінкою.

У «Приборкуванні норавливої» чоловіки сумують за Б'янкою за її красою та її приданим. Вона м'яка і мила. Катерина якраз навпаки. Вона вперед і гучна сильна воля. Чоловіки не хочуть Кетрін. Вони її бояться.

Шекспір використовував два різних типи жіночих персонажів в епоху Відродження, щоб компенсувати кожного з них. Наявність землерийки та ідеальної жінки в одній п'єсі демонструє особливості кожної з цих жінок. Вони полярні протилежності. Можливо, епохою Відродження півстоліття правила жінки, але в усьому іншому правила чоловіки. Якщо ви не належали до вищого класу, жінки не могли вільно висловлювати свою думку, і навіть тоді чоловіки диктували, як їм це робити [23]. Жінки повинні були бути домогосподарками, і від них очікувалося, що вони будуть робити все, що скаже їхній чоловік. Якби жінка не підходила до свого чоловіка, її називали б землерийкою. Це вважається початком сучасності. Ситуація змінилася, але все почалося саме з цього.

Французька революція стала каталізатором дебатів про емансипацію жінок. Декларація прав людини і громадянина від 26 серпня 1789 року, в якій

говорилося, що «чоловіки народжуються і залишаються вільними та рівними у правах» (стаття 1), передбачає, що рівність була надана всім людям [26].

Однак, незважаючи на участь жінок у революційні часи, асамблеї, що змінювали один одного, надавали елементи громадянської рівності жінкам (особливо в питаннях успадкування), але відмовилися надати їм політичну рівність, яка була потрібна, зокрема, математик і заступник маркіза де Кондорсе (1743-1794), а також жінка-письменником Олімпе де Гуж (1748 або 1755 р.). Таким чином, обмежуючи жінок домашньою сферою, Перша Французька Республіка проявила себе глибоко антифеміністською, позбавляючи жінок таких самих основоположних прав, як право на збори та право на участь у вираженні загальної волі.

Цей парадокс викликав критику за кордоном, наприклад, відповідь англійського філософа Мері Уолстонкрафт (1759-1797) 1792 на доповідь Талейрана (1754-1838) попереднього року для виборчих зборів, в якому стверджувалося, що жінки повинні отримувати тільки домашню освіту. Вона засудила несправедливий та непослідовний характер підпорядкування жінок. У тому ж році мер пруського міста Кенігсберг Теодор Г. фон Хіппель (1741-1796) анонімно опублікував текст, в якому він виступав за покращення громадянського стану жінок.

Феміністські вимоги виникали аналогічно у ряді європейських країн протягом 1790-х років, включаючи Францію, Голландську Республіку, а також держави та князівства в Італії та Німеччині. Наполеон, який був коронований імператором у 1804 році, проте, того ж року обладнав Францію ретроградним Цивільним кодексом про гендерну рівність, який підтвердив підпорядкування заміжніх жінок своїм чоловікам та освячував владу батьківських сімей [102]. Через наполеонівські завоювання цей Цивільний кодекс був нав'язаний або служив зразком для великої частини Європи, що вимагало високої ціни на гендерні відносини в Європі аж до середини ХХ століття.

Новий європейський порядок, що виник на Віденському конгресі (1815 р.), за своєю природою був схильний сприяти рухам за реформи, тим паче рухам феміністського характеру. Тим не менш, соціальна утопія, розроблена французом Шарлем Фур'є (1772-1837), для якого прогрес народу залежав від прогресу жінок на шляху до свободи, поряд із роздумами жителів Сен-Симонія про свободу жінок, які вони досліджували у всіх її аспектах без табу, обговорювалися в сусідніх країнах у 1820-х і Перші жіночі газети Сен-Симонії, такі як *La Femme libre*, які видавалися і писалися виключно жінками, сприяли поширенню цих ідей.

Під час революцій «Народної весни» у 1848 році жінок можна було побачити на барикадах та у демократичних клубах у Парижі, Відні, Берліні, Празі, Франкфурті, Мілані, Барселоні, Кельні, Венеції та Стокгольмі [36]. Виступаючи від своїх вимог про права і рівність, вони закликали до права брати участь у державних справах, здобувати освіту, користуватися свободою в шлюбі і розлучатися.

Жанна Деруан (1805-1894) у Парижі та Кароліна Перен (1808-1888) у Відні закликали до виборчого права жінок та заснували жіночі демократичні клуби, такі як клуб у Парижі, зосереджений навколо Ежені Нібойє (1796-1883) та її газету *La Voix des femmes*.

На етапі відновлення антифеміністська реакція була гостра, оскільки уряди континентальної Європи закрили жіночі клуби та асоціації і заборонили жінкам висловлювати себе в політичній пресі [14]. З 1850 року в німецьких землях та Австрійській імперії жінки не тільки не отримували рівності на цивільному рівні, а й були юридично заборонені до будь-якої діяльності політичного характеру, заходи, які виключали їх із суспільної сфери, яка будувалася на той час.

В той час, як жінки континентальної Європи на мить були зведені до мовчання, нові феміністські ініціативи з'явилися в 1850-х роках в Англії та Скандинавії у зв'язку з дебатами, пов'язаними з правовими реформами у сфері шлюбу, освіти та зайнятості жінок. Англійські феміністки

мобілізувалися проти юридичного підпорядкування дружин у шлюбі (вилучення їхнього особистого майна на користь своїх чоловіків, вкрай нерівне поводження з подружньою зрадою, фактична неможливість розлучення). За підтримки членів парламенту, таких як лорд Генрі Бруем (1778-1868), їм вдалося прийняти закон, який сприяв розлученню (Закон про подружні причини 1857), але заміжні жінки, як і раніше, позбавлені власного майна. У скандинавських країнах юридичне підпорядкування жінок, влада батьків над дочками та статус самотніх дорослих жінок були поставлені під сумнів та стали предметом реформи у 1850-х роках.

У наступне десятиліття у Західній та Центральній Європі сформувалися феміністські рухи. У Франції перші феміністські асоціації було створено з ініціативи журналіста Андре Лео (чоловічий псевдонім Леоділь Шампсе, 1824-1900). У німецьких землях Луїза Отто-Петерс (1819–1895) та Огюст Шмідт (1833–1902) у 1865 році у присутності лідера соціалістів Августа Бебеля (1840–1913) створили Загальну асоціацію німецьких жінок. Феміністські асоціації також зародилися у Богемії, Болгарії, Україні та Молдові [78]. У 1870-х і 1880-ті роки ця перша феміністська хвиля поширилася на Східну та Південну Європу. Однак у Росії, Польщі, Угорщині та Іспанії навряд чи можна говорити про феміністський рух до 1900 року. В Росії Всеросійський союз за рівність жінок був створений у 1905 після революції, хоча він закликає до виборчого права жінок. були підхоплені революційним рухом.

Зосередивши увагу на правах жінок, ці феміністські рухи мали на меті, які оберталися навколо двох центральних питань: реформування освіти молодих дівчат та шлюбу. До них були додані й інші вимоги, такі як реформування сексуальної моралі, гендерна рівність перед законом та доступ жінок до університетів та кваліфікованих професій. Протягом десятиліття, що передували Великій війні, право жінок голосувати стало домінуючою вимогою в Європі [100]. Помірні і радикальні гілки були в конфронтації з усіх цих питань, кожна зі своїми відповідними способами дій та

аргументами. Переважна більшість феміністок були юристами, переважно вдаючись до петицій або преси і прагнучи заручитися підтримкою політиків для своїх цілей. Тільки меншість, така як британські суфражистки, вдалася до насильства, щоб бути почутими, наприклад, коли Емілі Девідсон (1872-1913) кинулась під королівські коні під час дербі Epsom у червні 1913 року. Вона померла через чотири дні від ран. Крім цих відмінностей, період між 1890 та 1910 роками став кульмінантом для фемінізму першої хвилі в Європі.

У дев'ятнадцятому столітті феміністські рухи виникли та розвивалися у межах національної держави. У районах, де такої держави не вистачало або в багатоетнічних державах (австро-угорська та Османська імперії), вони були створені у зв'язку з націоналістичними рухами, які наголошують на особливій ролі жінок у передачі національної культури (Польща, Богемія, Україна, Болгарія). Багато феміністок були залучені до інших громадських рухів, які були настільки ж численними, як і різноманітними: антирабство, релігійні, педагогічні, гігієнічні, уніоністські, ліберальні, соціалістичні, анархістські та пацифістські. Численні та складні зв'язки між цими рухами були встановлені та продемонстровані під час міжнародних конгресів, які об'єднали активістів у європейському масштабі та за його межами.

Двома найбільшими феміністськими інтернаціоналами були Міжнародна рада жінок (ICW, створена 1888 року) та Міжнародний альянс за виборче право жінок (IWSA, 1904 рік). Маючи 7 мільйонів членів з 24 країн, МКЗ зібрав 2000 жінок у Берліні у червні 1904 року для Міжнародної конференції жінок, яка оберталася навколо чотирьох основних напрямків діяльності асоціацій, які вона представляла: освіта жінок, професійна підготовка та зайнятість, соціальні інститути та правовий статус жінок. Організований на міжнародному рівні в рамках IWSA жіночий виборчий рух підкреслив універсальний характер прав жінок і представив себе як правозахисний рух. Порівняння між країнами дозволило йому чинити тиск на національних політиків.

Пролетарський жіночий рух також організований на міжнародному рівні. 1907 року робітниці Німеччини закликали до проведення першої Міжнародної конференції соціалістичних жінок у Штутгарті, де жінки погодилися з вимогою необмеженого виборчого права. Саме під час другої Міжнародної конференції у Копенгагені у 1910 році Клара Цеткін (1857-1933) запропонувала одночасно організувати Міжнародний жіночий день у Німеччині, Австрії, Болгарії, Данії та Швейцарії, який відбудеться 19 березня 1911 року.

Окрім меншості пацифістських жінок, які у квітні 1915 року створили Міжнародний жіночий комітет (а потім Лігу) за мир і свободу (WILPF), Перша світова війна тимчасово зупинила жіночий інтернаціоналізм та зупинила феміністські вимоги [2]. З оголошенням війни жіночі асоціації у всіх країнах призупинили свої вимоги, щоб служити нації та довести свій патріотизм. Жінки були мобілізовані у військові дії країн, що воюють, хоча протест повернувся в міру продовження конфлікту. У 1917 році робітниці оголосили страйк і протестували за покращення умов праці та підвищення заробітної плати, такі як «мідінетки», що працюють шваками в Парижі, або «боеприпаси», що працюють на військових фабриках. У Росії революція лютого 1917 року була ініційована жіночими протестами, проведеними у Міжнародний жіночий день [12]. Через повалення монархій та політичних потрясінь, викликаних закінченням війни, жінки отримали право голосу у багатьох європейських країнах (Росія у 1917 році, Німеччина, Австрія, Латвія, Естонія, Польща та Великобританія у 1918 році, Нідерланди та Люксембург у 1919 році), де відтепер вони брали участь у політичних партіях та займали місця у національних парламентах.

Участь жінок у військових діях вразила уявлення про мужню перевагу. Протягом 1920-х років і світ і мода змінилися. У великих європейських столицях під час «Рівних двадцятих» одяг та стрижки скоротилися (томбойська стрижка). Однак «сучасна жінка», студентка, що палить, або працююча і фінансово незалежна жінка залишилася в меншості.

Насправді гендерні відносини не сильно змінилися, і суспільства прагнули повернутися до нормального життя.

Під керівництвом Олександри Коллонтай (1872-1952), члена комуністичного уряду, що виник після Жовтневої революції, та Інеси Арман (1874-1920), члена Центрального комітету партії, Росія стала країною, що надає жінкам найбільші права: рівність подружжя щодо дітей, систематичне надання розлучення за взаємною згодою, захист вагітних працівників, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, вільний і легкий доступ до абортів [16]. Реформи Сімейного кодексу (1918 та 1926 роки), поряд із заходами, вжитими у 1920-х роках для сприяння інтеграції жінок у політичне та економічне життя, породили надії на глибокі зміни у гендерних відносинах. Проте з кінця 1920-х років з'явилася нова сталінська модель, яка міркувала з погляду влади та розпочала контрольну наталістську політику. Радянська влада, яка хотіла відновити сімейний порядок і запобігти будь-якій формі «феміністського ухилізму», закрила жіночу секцію ЦК (створену в 1919 році) і вирішила вирішити жіноче питання. У 1930-х роках нещодавно надані права (аборт, розлучення) були скасовані або значною мірою ухилені на користь політики, які виступають за сім'ю та наталістів.

У країнах, де жінки отримали право голосу після війни, політичні партії доглядали їх і переймалися наслідками цього права з погляду політичної більшості. Перед жінками-активістами постали нові питання, такі як піднятися на політичну посаду і як діяти на всіх фронтах, щоб отримати інші права. Мобілізація за право голосу тривала у Франції та Італії, хоч і безуспішно до кінця Другої світової війни. Феміністки всюди зустріли сильний опір на тлі суспільств у трансформації, відзначених напруженим соціальним та політичним контекстом.

У Франції лише невелика меншість феміністок, що належать до неомалтусійської гілки, засудила ухвалення наталістського закону від 31 липня 1920 року, який заборонив усю інформацію про контрацепцію та аборти. Французька феміністка Авріл де Сент-Круа (1855-1939) взяла на себе

смолоскип міжнародної боротьби з регульованою проституцією (аболіціоністський рух), торгівлею жінками та дітьми, а також профілактичною медициною хворобою від венеричних захворювань. Марія Вероне (1874-1938), журналістка і президент Французької ліги за права жінок, опублікувала численні статті про закон одиноких матерів, розлучення, стан військових вдів, житлову кризу, пацифізм і рівну оплату за рівну працю. У 1930-х роках вона розділила боротьбу нової міжнародної асоціації, яка поділила феміністські кола [13]. Компанія Open Door International: For Economic Emancipation of the Woman Worker народилася в Берліні в червні 1929 року і відома своєю вірулентністю та динамізмом, боролася за професійну гендерну рівність і проти конкретного захисту трудящих жінок, зокрема, засуджуючи заборону працювати вночі або працювати в шахтах. чи під землею. Тим часом, всі феміністські гілки погодилися протистояти виключенню заміжніх жінок із робітничого світу, яке було здійснено в багатьох країнах, що стикаються з економічною кризою, за винятком Франції, Швеції та Норвегії.

У Європі, яка не була мирною, пацифістські жінки подвоїли свої зусилля щодо зміни парадигми у міжнародних відносинах та запобігання небезпекам поширення зброї. В рамках жіночих союзів Ліги Націй (ЛН) жінки з різних європейських країн мобілізувалися і прагнули успішно завершити проект LN, що утихомирює. WILPF об'єднав жінок навколо основних цілей, і в 1932 зібрав вісім мільйонів підписів за петицію про роззброєння.

Фашистські режими в Італії та нацистській Німеччині прагнули відновити контроль над жінками. Як тільки феміністські асоціації були заборонені (1933 року в Німеччині, 1938 року в Італії), жінки-активісти були замовкли, а жінки були зараховані у великі жіночі організації, що знаходяться під керівництвом партії. Під час Другої світової війни, як це заведено під час війни, сексуальність, особливо жінок, зазнавала посиленого

контролю, а сексуальне насильство використовувалося як зброя війни і для чисток.

Після конфлікту політичні права були, нарешті, надані жінкам у низці країн Західної Європи (Франція 1944, Італія 1945, Бельгія 1948) та на Балканах (Хорватія та Словенія 1945, Албанія 1946, Югославія 1947 року), у той час як у Південній Європі, португальські та кіпрські жінки разом із жінками зі Швейцарії все ще трималися подалі від виборчих скриньок. У Загальній декларації прав людини в 1948 році було визнано як гендерну рівність, так і рівність між подружжям. Ряд західноєвропейських країн вписали гендерну рівність у нові конституції (Франція 1946, Італія 1947, Федеративна Республіка Німеччина 1949).

У 1950-х роках змінилося сприйняття сексуальності, особливо молодих людей, хоча європейські суспільства під час бебі-буму хотіли, щоб матері залишалися вдома, і їм було важко відім'яти сексуальність та дитячий розвиток. Дозвіл доступу до контрацепції був складною боротьбою, очолюваною асоціаціями планування сім'ї.

У комуністичних країнах на схід від «залізної завіси» гендерна рівність була частиною державної ідеології, яка особливо сприяла балансу між роботою та сім'єю для жінок та лібералізації абортів (1955 рік у СРСР, 1956 рік у Болгарії, Польщі, Угорщині, Румунії, 1957 рік у Чехословаччині, 1960 в Югославії і 1972 в НДР, іншими словами, задовго до західноєвропейських країн), але стигматизувала фемінізм як «буржуазне» відхилення і підривний рух. Міжнародна жіноча демократична федерація (WIDF) [18], яка була переконана комуністами, просувала права жінок на міжнародному рівні та допомагала жіночим асоціаціям у молодих державах, що виходять із деколонізації.

У західних демократіях протестні рухи кінця 1960-х років створили сприятливий контекст для появи так званого фемінізму другої хвилі у Сполучених Штатах (Women's Lib) та Західній Європі. Йдеться не так про завоювання рівних прав, як про досягнення ефективної рівності, у тому числі

в «приватній» сфері сім'ї, шлюбу та сексуальності, а також матеріального та культурного «звільнення» жінок. Виняток чоловіків із більшості жіночих груп та колективів вважалося незамінною умовою емансипації жінок. Організовані в «групи з підвищення обізнаності», комітети та мережі різних розмірів і форм, феміністки переважно діяли на місцевому рівні за проектами, часто соціальними за своїм характером: кампаніям з репродуктивного контролю (доступ до протизаплідних пігулок та лібералізація абортів), створення прес-служб.

Цей рух сприяв видовищним акціям, які висвітлювали ЗМІ, і використовував зброю провокаційної мови. У серпні 1970 року десяток французьких феміністок розмістили квіти біля підніжжя Триумфальної арки в пам'ять про дружину невідомого солдата, «більш невідомого, ніж невідомий солдат» [25]. Народився французький жіночий визвольний рух (*Mouvement pour la libération des femmes, MLF*). У квітні 1971 року «*Manifeste des 343 salopes*», який мав сміливість сказати «Я зробив аборт» і вимагати вільного доступу до контрацепції та абортів, з'явився в періодичному виданні *Nouvel Observateur*. Натхнувшись цією акцією, через кілька тижнів німецькі жінки, у тому числі журналістка Карола Штерн (1925-2006) та актриса Ромі Шнайдер (1938-1982), розпочали прес-кампанію «*Wir haben abgetrieben*» (Ми мали аборти) у ФРН, у великому накладному журналі *Stern*.

Відповідно до цих міжнародних мобілізацій ООН оголосила 1975 рік «Роком жінки», а в 1979 році прийняла Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Політичний вплив фемінізму, який був помітний у міжнародному масштабі, в багатьох країнах вплинув на ухвалення законодавчих реформ і програм, що сприяли гендерній рівності протягом 1970-х і 1980-х років, а згодом у зусилля, спрямовані на припинення сексуальних домагань і сексистського насильства. Наприклад, у 1970 році італійський парламент схвалив закон про розлучення та частково декриміналізований аборт у 1978 році.

В Англії за Законом про рівність оплати 1970 року у 1975 році послідували Закон про дискримінацію за статтею та Закон про захист зайнятості проти незаконного звільнення у випадках вагітності, а в 1976 році – Законом про домашнє насильство та подружнє судочинство, а також Законом про сексуальні правопорушення (поправки), щоб посилити права жінок перед обличчям сексуального насильства. В Іспанії смерть Франко в 1975 році та демократичний перехід привели до відродження фемінізму. Кодифікація прав жінок відображала визнання їхньої боротьби, яка йшла пліч-о-пліч з інституціоналізацією, особливо політичною (призначення відповідних міністерств, впровадження квот у певних політичних партіях у ФРН протягом 1980-х років) та академічної (створення кафедр для жінок і жінок). гендерна історія). Це називається державним фемінізмом, особливо той, який розвинувся в скандинавських країнах і Франції в «роки Руді» (1981-1986).

Деякі феміністичні активістки, яких називають фемократками, залучалися до політичних партій та інституцій, щоб отримати нові реформи. На протилежній стороні були інші, більш радикальні, які хотіли залишатися незалежними, але не змогли уникнути падіння мобілізації жінок.

1990-ті роки ознаменувалися двома змінами різного характеру. З одного боку, на Сході падіння Стіни та розпад комуністичного блоку поставили під сумнів певну кількість прав і переваг для жінок у цих країнах, таких як аборт, захист від подружнього насильства, догляд за дітьми та доступ до кваліфіковані професії [19]. З іншого боку, після досягнення попереднього періоду, наголошувалося на нових питаннях. Після питання про орган, який був центральним протягом 1970-х років, роль жінок у прийнятті політичних рішень повернулася на перший план і привела до прийняття законів, що забезпечують квоти або паритет (закон від 6 червня 2000 року у Франції). Крім того, гендерна ідентичність була поставлена під сумнів на стику боротьби феміністів і ЛГБТ (лесбіянок, геїв, бісексуалів, трансгендерів). Нинішні дебати у феміністичному русі обертаються навколо

гендерної бінарності або плинності, експлуатованих повій або секс-працівниць і прийняття вуалі як свободи носити те, що хочеться, або відмови від неї як символу пригнічення [46]. На відміну від уявлення про те, що ми живемо в постфеміністський період, коли жінки отримали всі права, спостереження показують збереження гендерної нерівності. З точки зору перетину, нерівності «раси» та «класу» також були додані, а також нерівності, які з'являються в глобальному масштабі в результаті неоліберальної глобалізації. Доказом цього є жінки-мігрантки, які особливо піддаються насильству.

Отже, проаналізувавши вище викладену інформацію можна робити висновок про те, що жінки протягом століть боролись та відстоювали свої права. Термін «права жінок» відноситься до свобод і прав жінок, дівчат і дівчаток різного віку [56]. Ці права можуть бути або не бути інституціоналізовані, ігноруватися або пригнічуватися законом, місцевими звичаями та поведінкою в тому чи іншому суспільстві. Наприклад, середньовічна сім'я, швидше за все, була патріархальною. Чоловік відіграв вирішальну роль у вирішенні всіх питань.

Життя жінок у середні віки визначалося Церквою та аристократією. Жіноче місце у духовенстві було обмежено жіночим монастирем. Відповідно, жінкам одразу відмовляли в тому ж соціальному статусі, що й чоловікам, при цьому юридично вони були визнані партнером чоловіка, помічником і за певних умов навіть рівним йому.

Протягом усього середньовіччя жінками з нижчого класу були пекарі, пивовари, доярки, бармени, ремісники, ткачі і, насамперед, фермери-орендарі, які працювали разом зі своїми чоловіками та дітьми в полях. Ієрархія середньовічного суспільства суворо підтримувалася, і дуже рідко хто піднімався вище станції, на якій народився.

Жінки нової буржуазії могли працювати зі своїми чоловіками і батьками в певній професії і часто змінювали чоловіків на посаді керівника підприємства після його смерті. В епоху Відродження, коли політичні

системи змінилися від середньовічних феодальних систем, жінки кожного соціального класу побачили зміни у своїх соціальних і політичних можливостях, яких не відчували чоловіки. Французька революція стала катализатором дебатів про емансипацію жінок. Декларація прав людини і громадянина від 26 серпня 1789 року, в якій говорилося, що «чоловіки народжуються і залишаються вільними та рівними у правах» (стаття 1), передбачає, що рівність була надана всім людям.

У скандинавських країнах юридичне підпорядкування жінок, влада батьків над дочками та статус самотніх дорослих жінок були поставлені під сумнів та стали предметом реформи у 1850-х роках. Двома найбільшими феміністськими інтернаціоналами були Міжнародна рада жінок (ICW, створена 1888 року) та Міжнародний альянс за виборче право жінок (IWSA, 1904 рік).

У країнах, де жінки отримали право голосу після війни, політичні партії доглядали їх і переймалися наслідками цього права з погляду політичної більшості. Перед жінками-активістами постали нові питання, такі як піднятися на політичну посаду і як діяти на всіх фронтах, щоб отримати інші права.

Мобілізація за право голосу тривала у Франції та Італії, хоч і безуспішно до кінця Другої світової війни. Феміністки всюди зустріли сильний опір на тлі суспільств у трансформації, відзначених напруженим соціальним та політичним контекстом.

Політичний вплив фемінізму, який був помітний у міжнародному масштабі, в багатьох країнах вплинув на ухвалення законодавчих реформ і програм, що сприяли гендерній рівності протягом 1970-х і 1980-х років, а згодом у зусилля, спрямовані на припинення сексуальних домагань і сексистського насильства.

1.2. Етапи формування міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав жінок

Для сучасної епохи характерне визнання пріоритетного значення міжнародних стандартів, які слугують своєрідним взірцем для правової регламентації прав і свобод людини у сфері національного права і законодавства. Цілком погоджуємося з твердженням: «Не можна недооцінювати можливості використання міжнародного права для просування гендерної рівності на національному рівні, особливо в тих випадках, де міжнародні норми можна використовувати безпосередньо» [6]. Більш того, аналіз законодавства пострадянських країн довів, що принцип пріоритету норм міжнародних угод має переважну силу над національним правом.

Так, до базових міжнародно-правових стандартів рівності жінок і чоловіків насамперед відносять:

- Загальну декларацію прав людини («Universal Declaration of Human Rights», 1948) [25];

- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права («International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights», 1966) [103];

- Декларацію про ліквідацію дискримінації щодо жінок (резолюція No 2263 ГА ООН, «Declaration on the Elimination of Discrimination Against Women», 1967) [14];

- Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації що до жінок, скорочено – КЛДЖ, (резолюція ООН No 34/180, «The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women», CEDAW, 1979) [45];

- Декларацію про викорінення насильства щодо жінок (резолюція No 48/104, «Declaration on the Elimination of Violence Against Women», 1993) [5].

Вищезначені Пакти, Конвенція та Декларації є правовим і моральним фундаментом сучасного світового співтовариства, основою формування єдиної глобальної гендерної політики, головним внеском яких у регулювання життєдіяльності суспільств дослідники вважають проголошення основних

прав людини як загально визнаних принципів і норм міжнародного права, що мають бути закріплені в законодавстві кожної цивілізованої країни. Не були винятком і пострадянські країни, в законодавчих та нормативно-правових актах яких знайшли відображення норми, спрямовані на захист прав людини, зокрема незалежно від статевої належності.

Безумовно, одним із невід'ємних прав людини будь-якої статі є право на освіту, тож цілком природно, що дотримання цього права проголошується в вище перелічених документах ООН.

Так, відповідно до статті 26 Загальної декларації прав людини, кожна людина має право на освіту, зокрема й вищу, яка «повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного».

Вказується, що освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особистості і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Крім того, положення декларації закріплюють принцип гендерної недискримінації, відповідно до якого і жінки, і чоловіки повинні володіти всіма правами і свободами однаковою мірою. Слід зауважити, що в преамбулі до Загальної декларації прав людини відзначено, що положення, які в ній закріплені, мають розглядатися в якості стандартів, до яких повинні прагнути всі народи та держави, і намагатися шляхом освіти сприяти поважанню прав і свобод людини без будь-якої різниці, зокрема, різниці стосовно статі, а також забезпечувати «шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх» [5].

Іншими міжнародно-правовими стандартами у сфері просування рівності між чоловіками та жінками слугують Пакт про громадянські та політичні права [8], який проголошує право на рівність усіх перед законом і заборону дискримінації за будь-якою ознакою, зокрема і статевою (ст. 26), та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [9], який бере під захист право людини на освіту (ст. 13- 14). Зауважимо, що змістовна відмінність цього Пакту від попередніх документів полягає в тому, що окрім проголошення такого права, надається перелік заходів, необхідних для його

реалізації, серед яких для нас визначальними є однаково доступна для всіх вища освіта, рівноцінна система стипендій і викладацький склад.

Відзначимо, що вище перелічені Міжнародні пакти – акти, прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р., були ратифіковані і країнами пострадянського простору [103]. Білорусь, Російська Федерація та Україна як члени ООН ратифікували її в 1973 р. Після розпаду держави його ратифікували інші пострадянські країни – Азербайджан, 1992; Вірменія, 1993; Естонія, 1991; Грузія, 1994; Казахстан, 2006; Киргизстан, 1994; Латвія, 1992; Литва, 1991; Республіка Молдова, 1993; Таджикистан, 1999; Туркменістан, 1997; Узбекистан, 1995. Очевидно, що це свідчило про готовність держав пострадянського простору дотримуватися міжнародних стандартів щодо захисту прав людини у сфері освіти.

В якості базового стандарту в просуванні рівноправності жінок і чоловіків та усуненні дискримінації за ознакою статі, зокрема й у галузі освіти, виступає інший документ ООН – «Декларація про ліквідацію дискримінації щодо жінок» [25], що був прийнятий через рік після вищезазначених пактів. У декларації наголошується, що, незважаючи на прогрес, що відбувається в питанні рівноправ'я, продовжує існувати дискримінація по відношенню до жінок. А відтак, стаття No 1 зобов'язує включити принцип рівності статей до конституції або гарантувати його будь-яким іншим законом.

Показово, що в статті No 9 Декларації [25] наголошується на забезпеченні рівних прав жінок із чоловіками у сфері освіти через рівні умови доступу до освіти, навчання в навчальних закладах усіх типів, зокрема вищих та професійних, однакових програм навчання, іспитів, рівних можливостей отримання матеріальних благ тощо.

Найважливішим серед вищезазначених документів є, на думку багатьох дослідників, конвенція CEDAW, яка набрала чинності 3 вересня 1981 року [79]. CEDAW – міжнародна угода щодо прав людини, присвячена виключно питанню гендерної рівності. Саме в цій конвенції виражено філософію

гендерної рівності: у ній надаються визначальні ознаки дискримінації за статтю, знаходить чітке відображення розуміння її природи та сутності у рамках міжнародної системи прав людини. Не обходить документ і питання освіти, тож зобов'язує країни-учасниці приймати «всі відповідні заходи для того, щоб ліквідувати дискримінацію щодо жінок, із тим, щоб забезпечити їм рівні права з чоловіками в галузі освіти» [79].

У контексті нашої статті цінність конвенції вбачаємо в тому, що в ній освіту розглянуто не тільки як одну зі сфер, яка потребує втручання держави для ліквідації дискримінації на рівні правового врегулювання через надання жінкам рівних прав у доступі до освіти, але і як механізм, що має сприяти підвищенню свідомості в питаннях гендерної рівності (стаття 10), що, безсумнівно, зумовлює розвиток гендерної освіти, зокрема й на пострадянському просторі.

Конвенція визнає той факт, що дискримінація вкорінюється в таких сферах життєдіяльності, як культурні, сімейні й міжособистісні відносини, тож, якщо на цих рівнях не відбуваються зміни, то зусилля по досягненню гендерної рівності не будуть мати успіху.

Інтерпретуючи вищесказане, маємо підстави вважати, що необхідні заходи щодо усунення статевої дискримінації полягають не тільки в створенні антидискримінаційного законодавства та національного механізму щодо забезпечення рівності між жінками та чоловіками, але й в усвідомленні проблеми дискримінації та існуванні шкідливих культурних стереотипів на рівні суспільної громади, що, безперечно, може й повинна вирішити відповідна організація просвітницької діяльності з проблем гендеру в системі освіти. Серед запропонованих заходів, на наш погляд, найбільш важливими є ті, які спрямовані на «усунення будь-якої стереотипної концепції ролі чоловіків і жінок на всіх рівнях і у всіх формах навчання», а відтак потребують перегляду навчальні посібники, шкільні програми та методи навчання [79].

Цінність цієї конвенції, зокрема як міжнародно-правового стандарту

для розвитку гендерної освіти, полягає й у тому, що всі держави - учасниці, які приєдналися до цієї угоди, зобов'язані регулярно надавати звіти Комітету CEDAW щодо заходів, здійснених у напрямку просування гендерної рівності, зокрема й в освітній сфері (ст. 10).

Отже, нормативні акти ООН не тільки проголошують принцип гендерної рівності як фундаментальний принцип рівних прав і можливостей, але й встановлюють загальновизнані міжнародно-правові норми, спрямовані на врегулювання та забезпечення рівних можливостей здійснення цих прав. Ратифікація Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінок та пізніше підписаний урядами незалежних держав Факультативний протокол до Конвенції свідчили про прийняття державами колишнього Союзу зобов'язання впровадження ідеї гендерної рівності на всіх рівнях життєдіяльності суспільства, зокрема й у сфері освіти (ратифікація цього документа Білоруссю, Російською Федерацією та Україною як членами ООН відбулася в 1981 році; у 1991 р. він був ратифікований Естонією, в 1992 р. – Латвією, в 1993 р. – Вірменією і Таджикистаном, у 1994 р. – Грузією, Литвою та Молдовою, в 1995 р. – Азербайджаном і Узбекистаном, у 1996 – 1997 рр. – Туркменістаном і Киргизстаном відповідно, й останнім його ратифікував уряд Казахстану (1998 р.)).

Попри прийнятті вищеозначені та інші міжнародні правові стандарти у сфері врегулювання міжстатевих відносин на принципах гендерної рівності, Генеральна Асамблея ООН визнає неспроможність протягом тривалого часу забезпечити світовим співтовариством захист і заохочення прав і свобод жінок через застосування щодо них насильства, яке є проявом нерівності владних стосунків між статями, що історично склалися, і призвело до домінування чоловічої і дискримінації жіночої статей, і яке є перешкодою на шляху всебічного поліпшення становища жінок і досягнення рівності, розвитку і миру, тож, безперечно, потребує викорінення.

Отже, черговим міжнародно-правовим стандартом, спрямованим на здійснення рішучих зусиль із боку держав щодо виконання своїх попередніх

зобов'язань щодо забезпечення покращення становища жінок у всіх сферах життєдіяльності суспільств, зокрема й у сфері освіти, можна вважати «Декларацію про викорінення насильства щодо жінок» [2]. Прийняттю цієї декларації, на думку науковців, сприяла діяльність Всесвітньої конференції з прав людини у Відні (1993 р.), гаслом якої стали слова «Жіночі права – людські права».

Адже саме ця конференція, за словами Н. Аніщук, «рекомендувала Генеральній Асамблеї прийняти Декларацію про викорінення насильства щодо жінок і наполегливо закликала держави боротися проти цього ганебного явища» [99].

1.3. Діяльність міжнародних організацій у сфері захисту прав жінок

Основними напрямками діяльності сучасних міжнародних організацій із забезпечення гендерної рівності є:

- 1) розробка та прийняття міжнародно-правових актів;
- 2) формування інституційних засад;
- 3) реалізація міжнародних проектів, програм, організація міжнародних конференцій і зустрічей різного рівня;
- 4) координація та взаємодія міжнародних організацій, зокрема, у сфері безпеки та оборони;
- 5) контрольно-роз'яснювальна робота;
- 6) сприяння впровадженню стандартів гендерної рівності на національному рівні, його імплементації у національне законодавство.

Підрозділ Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок (ООН-жінки) є установою ООН [108], яка займається гендерною рівністю. Агентство було створено для прискорення прогресу у задоволенні потреб жінок у всьому світі. Він підтримує держави-члени ООН у досягненні глобальних стандартів гендерної рівності та тісно співпрацює з організаціями громадянського суспільства та

урядами у розробці та здійсненні політики, законів та послуг, які приносять користь жінкам.

Структура «ООН-жінки» фокусується на чотирьох пріоритетних областях [106]:

- 1) Жінки очолюють, беруть участь у системах управління та отримують рівні вигоди від них;
 - 2) Жінки мають гарантований дохід, гідну роботу та економічну автономію;
 - 3) Усі жінки і дівчатка живуть життям, вільним від усіх форм насильства;
 - 4) Жінки і дівчатка роблять свій внесок і роблять більший вплив на побудований
- Структура «ООН-жінки» також тісно співпрацює з позиціонуванням гендерної рівності як основоположного для цілей сталого розвитку ООН та допомагає державам-членам притягувати систему ООН до відповідальності за свої власні зобов'язання щодо забезпечення гендерної рівності.

Асоціація за права жінок у розвитку (AWID) [107] є міжнародною організацією, що працює над досягненням гендерної рівності та прав людини жінок у всьому цьому відношенні. Бачення AWID - це «світ, в якому процвітають феміністські реалії, де ресурси та влада розподіляються таким чином, щоб кожен і майбутні покоління могли процвітати і повністю реалізувати свій потенціал з гідністю, любов'ю та повагою, і де Земля виховує життя у всьому її розмаїтті». Організація підтримує рухи за гендерну справедливість, щоб стати рушійною силою пригнічення.

AWID тісно співпрацює з активістами та політиками по всьому світу, щоб впливати на гендерну політику та практику. Він полегшує діалог та стратегії з ключових питань, об'єднуючи учасників для обміну своїми знаннями, досвідом та ідеями з відповідних питань та мобілізує рухи за гендерну рівність для підтримки колективних дій із феміністськими причинами [107]. Він працює з активістами над створенням мереж солідарності в галузі захисту та благополуччя та працює з історично пригнобленими громадами. І останнє, але не менш важливе: AWID виступає

за корпоративну підзвітність та податкову справедливість задля досягнення справедливого розподілу багатства.

Womankind Worldwide - це міжнародна організація з прав жінок, яка працює у солідарності та рівноправному партнерстві з правозахисними організаціями та рухами з метою перетворення життя жінок. Бачення організації – це справедливий світ, у якому права всіх жінок поважаються, реалізуються та цінуються. В даний час Womankind Worldwide працює з організаціями та рухами із захисту прав жінок в Ефіопії, Кенії, Непалі, Уганді та Зімбабве, виступаючи за міжнародні агенції та уряди з метою заохочення та захисту прав жінок [106].

Разом зі своїми місцевими партнерами Womankind Worldwide допомагає жінкам та дівчаткам змінити своє життя, надаючи їм притулки для порятунку від насильства, та реалізує проекти з лідерами громад, щоб допомогти жінкам приєднатися, щоб поговорити про те, що вони хочуть змінити у своїх громадах та як цього досягти. Він також підтримує рухи за права жінок, надаючи технічну підтримку, можливості фінансування та інформаційно-пропагандистську платформу. Організація також використовує свій досвід для впливу на зміни в політиці та забезпечення того, щоб права жінок займали центр міжнародного порядку денного.

Центр репродуктивних прав був створений у 1992 році з метою використання чинності закону для просування репродуктивних прав як основних прав людини в усьому світі. Організація уявляє собі світ, в якому кожна людина бере участь як рівноправний член суспільства, незалежно від його статі, має доступ до якісного репродуктивного здоров'я і де будь-яка жінка може приймати свої власні рішення без дискримінації та примусу [105].

Центр з репродуктивних прав використовує правові інструменти та інструменти прав людини, а також глобальні правові інструменти для репродуктивних прав. Досі організація зміцнила закони та політику більш ніж у 50 країнах та виграла новаторські справи у національних судах та

комітетах ООН з питань репродуктивного здоров'я, включаючи контроль народжуваності, безпечні аборти, дородову та акушерську допомогу. Це також впливає на закон, працюючи з політиками та документуючи зловживання [95]. Центр з репродуктивних прав також заохочує прогресивні заходи та заохочує юридичні стипендії та викладання в галузі репродуктивного здоров'я та прав людини. Центр репродуктивних прав був створений у 1992 році з метою використання чинності закону для просування репродуктивних прав як основних прав людини у всьому світі. Організація уявляє собі світ, в якому кожна людина бере участь як рівноправний член суспільства, незалежно від його статі, має доступ до якісного репродуктивного здоров'я і де будь-яка жінка може приймати свої власні рішення без дискримінації та примусу.

Центр з репродуктивних прав використовує правові інструменти та інструменти прав людини, а також глобальні правові інструменти для репродуктивних прав. Досі організація зміцнила закони та політику більш ніж у 50 країнах та виграла новаторські справи у національних судах та комітетах ООН з питань репродуктивного здоров'я, включаючи контроль народжуваності, безпечні аборти, дородову та акушерську допомогу. Це також впливає на закон, працюючи з політиками та документуючи зловживання. Центр з репродуктивних прав також заохочує прогресивні заходи та заохочує юридичні стипендії та викладання у галузі репродуктивного здоров'я та прав людини [96].

Plan International – це глобальна правозахисна та гуманітарна організація, яка займається заохоченням прав дітей та рівності дівчаток. Він тісно співпрацює з молоддю, дітьми та громадами для усунення корінних причин дискримінації щодо дівчаток, уразливості та ізоляції та дозволяє їм реагувати та готуватися до негараздів та практики. Плануйте міжнародну політику та практику впливу на місцевому, національному та глобальному рівнях, використовуючи знання, досвід та охоплення.

Деякі з основних цілей Міжнародного плану полягають у досягненні гендерної рівності, сприянні гендерній справедливості та сприянні створенню інклюзивного суспільства. Організація стикається з порушеннями прав людини та дискримінацією за ознакою статі та кидає виклик, а також стереотипним та нерівним владним відносинам між жінками, чоловіками, хлопчиками та дівчатками з метою заохочення прав та гендерної рівності. Plan International зміцнює культуру, яка включає в себе його відданість гендерній рівності та прийняттю передової практики, позитивного ставлення та інклюзивності.

Women for Women International — це міжнародна організація з прав жінок, яка підтримує найбільш маргіналізованих жінок у країнах, які постраждали від війни та конфліктів. Організація проводить проекти, які дозволяють жінкам заробляти та економити гроші, впливати на рішення у своїх громадах та будинках, покращувати свій добробут та здоров'я та підключатися до мереж для отримання підтримки. Досі організація допомогла понад 478 тисячам жінок по всьому світу відновити своє життя після війни. Міжнародна організація «Жінки для жінок» використовує свій голос, щоб закликати увагу всього світу до унікальної ролі, яку жінки грають у просуванні миру у всьому суспільстві [95].

Завдяки проектам організації жінки дізнаються про свої права з ключових питань, таких як доступ до землі, голосування, розлучення, домашнє насильство та опіка над дітьми. Таким чином, організація прагне досягнення гендерної рівності, а також оснащує та розширює можливості жінок відстоювати себе. Організація також виступає за довгострокові зміни для маргіналізованих жінок, які пережили війну, співпрацюючи з іншими організаціями для впливу на політику та практику [95].

Equality Now (Рівність зараз) – це міжнародна організація, заснована з місією використовувати правову пропаганду для захисту та заохочення прав людини жінок та дівчаток. Він використовує закон для створення рівноправного та справедливого світу для жінок та дівчаток. Він привертає

увагу всього світу до засобів масової інформації з окремих випадків зловживань та використовує міжнародне право прав людини для захисту інтересів політиків та чинить тиск на національні уряди, щоб вони ухвалили та забезпечили дотримання правильних законів. Рівність в даний час співпрацює з іншими організаціями, щоб забезпечити, щоб окремі випадки були видні у глобальному порядку денному.

Equality Now прагне до досягнення гендерної рівності і, таким чином, співпрацює з окремими особами, установами та коаліціями, які охоплюють активістів на низовому рівні, вижили, юристів, юристів, постачальників послуг, корпорацій та національних та регіональних жіночих організацій, та використовує їх знання та знання з місцевими громадами задля досягнення змін. Він чинить тиск на країни, щоб вони ухвалили закони про гендерну рівність, і покладає на уряди відповідальність за зловживання такими законами [93].

Жіноча організація з навколишнього середовища та розвитку (WEDO) є глобальною інформаційно-пропагандистською організацією, створеною для заохочення та захисту гендерної рівності, прав людини та цілісності навколишнього середовища. WEDO полегшує та пов'язує рухи з глобальними порядками денним, і таким чином забезпечує, щоб голоси жінок були почуті, а жіноче лідерство просунулося вперед [93].

WEDO співпрацює з організаціями та приватними особами-однодумцями та займається інформаційно-пропагандистською діяльністю, щоб вплинути на політичні процеси для забезпечення дотримання прав людини жінок. Він також працює над нарощуванням потенціалу та полегшенням простору для політичних голосів жінок на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Крім того, WEDO накопичує та підтримує знання з питань гендерної рівності, прав жінок, сталого розвитку та екологічних питань для забезпечення ефективної інформаційно-пропагандистської діяльності та обміну інформацією.

Глобальний фонд для жінок є однією з провідних світових організацій з питань гендерної рівності та прав людини дівчаток та жінок. Організація була створена з місією посилити мужню роботу жінок, які створюють соціальні рухи та кидають виклик суспільству. Організація виступає за нульове насильство, розширення політичних та економічних прав та можливостей, а також сексуальне та репродуктивне здоров'я та права жінок у всьому світі.

Мета Глобального фонду для жінок полягає в тому, щоб кожна жінка та дівчинка могли реалізувати свої права, викладені у Загальній декларації прав людини [25], оскільки вони мають важливе значення для рівності жінок. Фонд бореться за та відстоює права жінки вирішувати, коли і чи хоче вона мати дитину, і якщо так, то мати високоякісну медичну допомогу під час вагітності та після народження. Фонд слід і підтримує два найважливіші документи про гендерну рівність – Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ) та Пекінську декларацію та Платформу дій, що стосуються права жінок у всіх аспектах життя.

Rise Up працює над активізацією жінок і дівчаток у перетворенні їхнього життя, сімей та громад шляхом інвестування у місцеві рішення, зміцнення лідерства та створення рухів. Мережа організації складається з 500 лідерів, які безпосередньо скористалися приблизно сімома мільйонами дівчаток і вплинули на близько 100 законів та політик в Африці, Латинській Америці, Південній Азії та США [101].

Rise Up зміцнює лідерство жінок та дівчаток, щоб мати можливість стимулювати зміни у своїх громадах. Основна увага приділяється просуванню прав жінок, рівності, освіти, сексуальному та репродуктивному здоров'ю та розширенню економічних прав та можливостей. Організація проводить низку інноваційних програм та співпрацює як з глобальними, так і з місцевими організаціями для досягнення стійкого впливу.

Міжнародний жіночий фонд MATCH був створений у 1976 році для задоволення потреб канадських жінок та ресурсів жінок у всьому світі. MATCH International підтримує жінок-новаторів за допомогою їх проривів у

перетворенні методів ведення сільського господарства, дитячого харчування та кампаній боротьби з насильством. Фонд працює з 650 жіночими організаціями у 71 країні і на сьогоднішній день інвестував майже 12 мільйонів доларів у жінок та дівчаток.

MATCHN приєднався до руху жіночих фондів та офіційно запустив перший канадський глобальний фонд для жінок, дівчаток та трансгендерів у жовтні 2013 року. В даний час організація є найбільш прямим способом отримати гроші до рук низових організацій з прав жінок. Таким чином, MATCHN таким чином посилює роботу на місцевому рівні та підтримує низові організації, які відкривають обрії по всьому світу. Мета та бачення MATCHN - назавжди покласти край насильству та дискримінації щодо жінок та дівчаток [105].

Європейське жіноче лобі (EWL) є найбільшою європейською парасольковою мережею жіночих асоціацій, що представляє понад 2000 організацій у всіх державах-членах Європейського союзу, а також у країнах-кандидатах. EWL була заснована з баченням суспільства, в якому визнається та святкується внесок жінок у всі аспекти життя. Це означає, що жінки мають бути визнані лідерами з впевненістю в собі, свободою вибору та свободою від експлуатації та насильства [95].

EWL об'єднує жіночий рух у Європі з метою підтримки прав людини жінок та рівності між жінками та чоловіками. Тому він пропонує свій досвід, знання та знання з питань гендерної рівності та представляє голос жінок на політичній арені ЄС. EWL також мобілізує колективний досвід своїх членів для роботи над основними проблемами, що торкаються жінок, та об'єднує різних учасників для внесення змін на рівні ЄС.

Міжнародний науково-дослідний центр з становища жінок (ICRW) є глобальним науково-дослідним інститутом зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія, та регіональними відділеннями в Індії та Уганді. До складу ICRW входять соціологи, економісти, фахівці в галузі охорони здоров'я та демографи, всі з яких є експертами з гендерних питань. Місія ICRW

керується принципом людської гідності, гендерної рівності, інклюзивності та загального процвітання.

ICRW проводить дослідження для усунення причин гендерної нерівності та пропонує рішення для фундаментальних соціальних змін. Організація працює з НУО, суб'єктами державного та приватного секторів над проведенням досліджень, а також розробкою та керівництвом стратегіями, які будують політику, програми та практику. У своєму дослідженні МПЖ виявляє перешкоди, які заважають жінкам мати економічні можливості та повною мірою брати участь у житті суспільства. ICRW переводить ці перешкоди в шлях дій, який поважає права людини жінок та забезпечує гендерну рівність.

Європейський інститут гендерної рівності (EIGE) був створений у грудні 2006 року як агентство Європейського союзу, яке займається виключно гендерною рівністю. Завдання Інституту полягає у збиранні та аналізі інформації про гендерну рівність з метою допомогти державам-членам ЄС здійснити політику гендерної рівності та боротися з дискримінацією за ознакою статі [97].

Інститут займається як європейськими, так і національними областями політики шляхом реалізації принципу актуалізації гендерної проблематики з метою досягнення рівності жінок та чоловіків у всіх сферах життя. Таким чином, EIGE проводить дослідження та збирає статистичні дані про гендерну рівність у ЄС та контролює, чи відповідає ЄС міжнародним стандартам з цього питання. Він також працює над припиненням насильства щодо жінок та ділиться своїми знаннями з іншими установами ЄС.

Promundo - це міжнародна організація, яка заохочує гендерну справедливість та запобігає насильству, залучаючи чоловіків та хлопчиків у партнерстві з жінками, дівчатками та особами всіх статевої ідентичності. Він був створений у 1997 році в Бразилії з переконанням, що робота з чоловіками та хлопчиками сприятиме ліквідації шкідливих гендерних норм та забезпечить рішення, пов'язані з питаннями, пов'язаними з досягненням

гендерної рівності. Досі Promundo працювала більш ніж у 40 країнах над запобіганням насильству та пропаганді гендерної рівності.

Крім роботи з окремими особами, Promundo проводить кампанії та бере участь у місцевій діяльності з мобілізації підтримки спільноти та пропаганди урядів у прийнятті політики, яка посилює соціальні зміни. Це також створює безпечні місця для жінок і чоловіків у постконфліктних ситуаціях, щоб зцілитись від травм, щоб молоді люди ставили під сумнів гендерні норми, а чоловіки у всьому світі могли обговорювати насильство, експлуатацію та переваги спільного ухвалення рішень. Завдяки своїм програмам Promundo охопила майже 10 мільйонів осіб, у тому числі понад 4500 медичних працівників, понад 22 000 фахівців у галузі освіти, понад 1400 співробітників поліції та військових, а також майже 300 урядовців.

Ресурсний центр гендерної рівності (GERC) 2013 року та зареєстрований у 2014 році як неурядовий уряд на Філіппінах з метою сприяння гендерній рівності (GE) для розвитку в кооперативах та через них. Ядром роботи GERC є волонтери, адвокати, фасилітатори та тренери з розвитку [103].

GERC співпрацює з кооперативами, НУО, підрозділами місцевих органів влади, радами розвитку, державними установами та іншими суб'єктами для забезпечення гендерної рівності. Він забезпечує підготовку кадрів та нарощування потенціалу приватних та державних установ, які не мають технічних навичок у здійсненні політики гендерної рівності. Цілями GERC є: сприяння гендерній рівності в кооперативах та між ними та посилення їх соціального впливу, розвиток потенціалу жінок та домашніх господарств у галузі підприємництва та здійснення трансформації всіх осіб у кооперативах.

Міжнародна агенція з розвитку жінок (IWDA) є австралійською неурядовою організацією, що працює безпосередньою з боротьбою зі злиднями та пригніченням у країнах, що розвиваються, та створенням позитивних змін для жінок та їх громад. Досі IWDA працювала з більш ніж

100 низовими організаціями в частинах світу, що розвиваються, для підтримки та просування життєвого вибору та благополуччя жінок та їхніх сімей [14].

В даний час IWDA здійснює проекти з Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які розробляються та керуються самими жінками у своїх громадах. Проекти здійснюються на Камбоджі, Тиморі-Лешті, Фіджі, Папуа-Новій Гвінеї та Бугенвілі, Соломонових Островах та Бірмі. Організація працює над досягненням гендерної справедливості у цих громадах, а також справедливого зростання людей.

Тож, підсумовуючи можна сказати, що робота міжнародних організацій не може замінити фактичну розробку та виконання національних законів, які притягують винних до відповідальності та захищають жінок та дівчат від насильства.

Без відповідних національних законів та їх ефективного застосування дія міжнародних угод і міжнародного права буде приглушеною та малозначущою. Саме трансляція міжнародних зобов'язань у національні правові механізми та закони, а також їх виконання та виконання переведе нас від слів до дії. Рука міжнародного права занадто коротка, щоб забезпечити це на національному рівні. Проте, різні представництва, фонди, програми та спеціалізовані установи ООН впроваджують стратегії інтеграції гендерної проблематики. «ООН-Жінки» відіграє важливу роль у забезпеченні та моніторингу інтеграції гендерної проблематики в систему ООН. У 2012 році Організація Об'єднаних Націй узгодила загальносистемний план дій ООН з гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (UN-SWAP), щоб запровадити політику гендерної рівності свого вищого органу виконавчої влади, Ради головних керівників ООН. Під керівництвом «ООН-Жінки» ООН-SWAP вперше визначає загальні стандарти ефективності для роботи, пов'язаної з гендерними питаннями, усіх структур ООН, забезпечуючи більшу узгодженість та підзвітність, включаючи включення гендерної проблематики. У рамках цієї системи всі організації системи ООН

зобов'язані приймати політику щодо гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ З ПРАВ ЖІНОК В МІЖНАРОДНОМУ ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОМУ ПРАВІ

2.1. Міжнародно-правова імплементація захисту прав жінок на універсальному рівні

Усі основні міжнародні договори з прав людини заявляють про гендерну рівність. Однак ця рівність лише формальна. Історична конструкція прав людини відбувалася через виключення жінок і зміцнення патріархальних ідеологій. Змінити цей шлях і перетворити його на реальну рівність – важке завдання. Ця патріархальна модель ставить жінок у вразливе становище, що безпосередньо впливає на виконання прав людини. Для боротьби з цією вразливістю необхідно боротися з усіма формами дискримінації цієї статі [66].

Протягом усієї історії ми можемо спостерігати моменти, коли консолідовані досягнення ставлять під сумнів і заперечують. Деякі автори, як-от Comarato, захищають, що людям час від часу потрібно терпіти трагедії, щоб засвоїти урок.

Головним прикладом цієї теорії є Друга світова війна (ВВВ), яка відображає, що може статися, коли права людини не захищені. Це був час, коли люди вважалися засобами досягнення мети, а не самоціллю, як це має бути [24].

Наприкінці Другої світової війни, у світі, який постраждав від непоправних збитків, необхідно було не помічати минулого, щоб краще зрозуміти помилки, які зробило людство. Проте не існує простої формули, щоб передбачити майбутні катастрофи та уникнути їх. Що можна зробити, це зрозуміти причини та закономірності минулих подій, зрозуміти поточні проблеми та уникнути рецидиву.

Інтернаціоналізований захист прав людини був відповіддю на звірства та жахи, скоєні під час авторитарних режимів у Європі, особливо в Третьюму Рейху [108]. Представляючи державу головним порушником прав людини, епоха Гітлера характеризувалася знищенням і витратою людей, що призвело до ув'язнення 18 мільйонів осіб у концентраційних таборах і загибелі 11 мільйонів, у тому числі 6 мільйонів євреїв.

За таких обставин після Другої світової війни час для роздумів. Держава була єдиним винуватцем звірств щодо прав людини, і державні структури потребували перегляду. Діяння нацистської держави, хоча й керувалися правовим порядком, який не відповідав етичним і моральним вимогам, охоплювався законністю із суворої юридичної точки зору, і багато хто вважав їх законними.

У цьому контексті Організація Об'єднаних Націй у 1945 році разом із Загальною декларацією прав людини 1948 року [25] розпочала нову еру, що характеризується інтернаціоналізацією прав людини.

Ця ера прагне не тільки впорядкувати взаємні відносини між державами, але й окремі відносини в рамках держав. Основна роль Міжнародного права прав людини полягає в захисті людей у кожному аспекті, охоплюючи громадянські та політичні права, а також соціальні, економічні та культурні права, у часи миру та війни, окрім того, щоб бути чоловіком чи жінкою [25].

Серед науковців прийнято вважати, що період після Другої світової війни був часом визначення прав людини; післяхолодна війна – це час реалізації та забезпечення прав людини.

Забезпечення гендерної рівності є обов'язковою умовою реалізації прав жінок. За словами Джессіки Спектор (2006): «суспільство, яке тримає жінок економічно маргіналізованими через позбавлення освіти та дискримінацію на роботі, забезпечує готову групу жінок, які будуть уразливими». Ця вразливість походить від моделі патріархального суспільства і впливає на життя жінок у всіх аспектах.

У рамках політики сприяння гендерній рівності в 1946 році Економічна і Соціальна Рада ООН (ЕКОСОП) заснувала Комісію зі статусу жінок (КСЖ). Комісія збирається щорічно для визначення та розробки політики ООН, пов'язаної з гендерними питаннями. Крім того, ця Комісія відповідає за створення щорічних звітів, а також за формулювання рекомендацій для ECOSOC щодо надзвичайних випадків, які вимагають негайних дій [41].

Важливо підкреслити роль цієї Комісії ООН у просуванні норми про недискримінацію жінок: обговорюються юридичні повноваження комісії, її зусилля щодо розробки норми про недискримінацію, залучення виборчого округу та впливу на цей виборчий округ для дотримання норми. Комісія мала обмежені юридичні повноваження щодо сприяння недискримінації; однак, вона внесла значний внесок у політичний процес легітимації норми, закликаючи проголосити 1975 рік Міжнародним роком жінок, а Всесвітню конференцію ООН – центральним центром цього року. В результаті національні уряди та міжнародні організації почали змінювати закони та практику, які дискримінують жінок. Оскільки норма ще не набула широкого визнання в усьому світі, автор виступає за продовження існування комісії та дає кілька рекомендацій щодо подальших зусиль комісії для сприяння більш широкому дотриманню норми [62].

Серед конференцій, що відбулися з моменту створення Комісії, важливо згадати результати Четвертої Всесвітньої конференції щодо жінок, яка відбулася в Пекіні в 1995 році. Конференція створила Пекінський план дій, що складається з дванадцяти стратегій і двох мегастратегій для досягнення гендерної рівності. Комісія несе відповідальність за його виконання. 189 країн одноголосно прийняли План дій.

План є програмою для розширення прав і можливостей жінок і вважається ключовим глобальним політичним документом з цього питання. Він визначає стратегії, цілі та дії у 12 важливих сферах: жінки та бідність; виховання і навчання жінок; жінки і здоров'я; насильство над жінками; жінки

та збройні конфлікти; жінки та економіка; жінки при владі та прийнятті рішень; інституційний механізм удосконалення жінок; права людини жінок; жінки та ЗМІ; жінки та навколишнє середовище; дівчина-дитина [62].

Прихильність держав-членів до цієї політики є складним завданням, але не є більш складним завданням, ніж фактична реалізація. Щорічні засідання Комісії мають основне значення для оновлення порядку денного, для постійного контролю за виконанням Пекінського плану дій та для формування звітів про оцінку національних заходів. Окрім створення CSW, універсальна система також має багатосторонні договори з прав людини, такі як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, основний міжнародний документ про гендерну рівність.

Як зазначає Гуггенхайм, з моменту створення CSW у 1946 році ООН прийняла «численні резолюції щодо прав жінок». Найважливішою є Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [98], яка була схвалена одногосно 111 державами, і яка охоплює широкий спектр прав у політичних, економічних, освітніх, соціальних і культурних питаннях. Більше того, багато з цих прав, такі як право голосувати та обіймати політичні посади, право на рівні можливості працевлаштування та рівну оплату за рівну працю, право на рівні можливості в освіті, а також права, пов'язані з громадянством та свободою вибір у шлюбі, також втілені в конвенціях, деякі з яких були ратифіковані значною кількістю держав.

Резолюція № 34/180 Генеральної Асамблеї ООН створила договір. Конвенція зараховується до Факультативного протоколу до Конвенції, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 6 жовтня 1999 року [98]. Метою Протоколу є моніторинг Конвенції, забезпечення права на подання петиції в разі порушення права, захищеного Конвенцією. Перед пропозицією Факультативного протоколу Конвенція розраховувала на підготовку періодичних звітів як механізм моніторингу.

Держави також визнають компетенцію Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок отримувати та розглядати повідомлення від

окремих осіб або груп, що перебувають під його юрисдикцією, а також від жертв будь-якого порушення прав, встановлених Конвенцією. Для Конвенції:

Термін «дискримінація щодо жінок» означає будь-яке розрізнення, виключення або обмеження, зроблені на основі статі, які мають наслідком або метою погіршити або звести нанівець визнання, задоволення чи здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській чи будь-якій іншій сфері [62].

З цим визначенням усі держави, що підписали, беруть на себе зобов'язання викоринювати гендерну дискримінацію в державній та приватній сферах. Щодо статті 2 Конвенції, держави повинні «вжити всіх належних заходів для ліквідації дискримінації жінок з боку будь-якої особи, організації чи підприємства». Таким чином, зрозуміло, що рівність жінок також має поширюватися на певні стосунки, а не лише на стосунки між жінками та державою.

Обов'язки Конвенції відображають зміну соціокультурних моделей щодо дискримінації та неповноцінності жінок [98]. Це є фундаментальним, оскільки дискримінаційні практики походять від історичних патріархальних концепцій, які пронизують соціальні відносини. Відповідно до статті 5, потреби держав-членів:

Модифікувати соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок з метою усунення упереджень і звичаїв та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи переваги будь-якої із статей або на стереотипних ролях для чоловіків і жінок.

Конвенція також висловила у статті 10 важливість відповідної політики для гарантування рівності між чоловіками та жінками на освітньому рівні. Держави-члени сприяють:

(a) однакові умови для профорієнтації та професійної орієнтації, доступу до навчання та отримання дипломів у навчальних закладах усіх категорій як у сільській, так і в міській місцевості; ця рівність забезпечується в дошкільній, загальній, технічній, професійній та вищій технічній освіті, а також у всіх видах професійної підготовки;

(b) доступ до тих самих навчальних програм, тих самих іспитів, педагогічного персоналу з однаковою кваліфікацією та шкільних приміщень та обладнання такої ж якості;

(c) Усунення будь-якої стереотипної концепції ролі чоловіків і жінок на всіх рівнях і в усіх формах освіти за допомогою заохочення спільної освіти та інших видів освіти, які допоможуть досягти цієї мети, і, окремо через перегляду підручники та шкільні програми та адаптація методів навчання;

(d) однакові можливості отримати стипендії та інші стипендії на навчання;

(e) однакові можливості для доступу до програм безперервної освіти, включаючи програми навчання дорослих та функціональної грамотності, особливо ті, які спрямовані на якнайшвидше скорочення будь-якого розриву в освіті між чоловіками та жінками;

(f) скорочення відпуску студенток та організація програм для дівчат і жінок, які передчасно кинули школу;

(g) однакові можливості для активної участі в спорті та фізичному вихованні;

(h) доступ до конкретної освітньої інформації, яка допоможе забезпечити здоров'я та благополуччя сімей, включаючи інформацію та поради щодо планування сім'ї.

Ці заходи також мають застосовуватися до зайнятості (стаття 11), до охорони здоров'я (стаття 12) та до всіх інших аспектів економічного та соціального життя (стаття 13) [98]. Усі ці статті мали на меті розробку політичних кроків держав-членів щодо усунення гендерної дискримінації. Це підсилює важливість діалогу між національним та міжнародним правом, щоб

гарантувати широкий захист прав людини на кожному рівні. Механізм виконання Конвенції вимагає, як стверджує Елізабет Еватт, що держави переглядають свої закони та політику, «щоб підготувати свої звіти для CEDAW».

Отже, підсумуємо, що усі основні міжнародні договори з прав людини заявляють про гендерну рівність. Після прийняття Загальної декларації держави неодноразово підкреслювали універсальність і неподільність прав людини.

На Всесвітній конференції у Відні вони спеціально визнали, що права людини є частиною універсальних прав людини, і згодом вони підтвердили це, в тому числі на Четвертій Всесвітній конференції з питань жінок. У Віденській програмі дій також чітко наголошується на важливості викорінення «будь-яких конфліктів, які можуть виникнути між правами жінок і шкідливими наслідками певних традиційних або звичаєвих практик, культурних упереджень та релігійного екстремізму».

Незважаючи на ці зобов'язання держав, питання універсальності часто піднімалося, коли держави намагалися виправдати порушення прав жінок в ім'я культури.

Стереотипи та культурні норми, які диктують роль жінок у суспільстві, також негативно впливають на користування жінками своїми правами людини.

2.2. Міжнародно-правова імплементація захисту прав жінок на регіональному рівні

Права людини зазвичай розуміються як невід'ємні фундаментальні правові гарантії, на які особа має право за своєю суттю просто тому, що вона або він, перш за все – людина [62]. Права людини класифікуються як громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права; всі вони є універсальними, невід'ємними, взаємопов'язаними, взаємозалежними та

неподільними. Права людини, які передбачають як права, так і обов'язки, відображені в численних договорах, які є обов'язковими згідно з міжнародним правом. Вони також відображені в необов'язкових документах, таких як резолюції, рекомендації, настанови, декларації і принципи. Розуміння цієї основи важливо для просування, захисту та реалізації прав людини.

Захист прав людини став проблемою для міжнародної спільноти у 20 столітті. Друга світова війна створила атмосферу готовності до прогресу у визнанні та повазі прав людини.

Загальна декларація прав людини прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 р. [25], стала першим глобальним вираженням прав, на які за своєю природою мають усі люди. Як випливає з її назви, Всесвітня декларація прав людини не є юридично обов'язковою угодою, але її почали розглядати як загальноприйнятий світовий стандарт прав людини. Одразу після його прийняття розпочався процес розробки юридично обов'язкового документа, який закріплює права ЄДПЧ.

У грудні 1966 р. були прийняті Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (МПГПП) [103] і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (МПЕСКП) [104]. Разом UDHR, ICCPR і ICESCR зазвичай називаються Міжнародним Біллем про права. Це найперші та найавторитетніші документи з прав людини. Обидва пакти широко ратифіковані; МПГПП налічує 167 держав-учасниць, а МПГКП – 160 держав-учасниць.

На додаток до цих двох пактів Організація Об'єднаних Націй прийняла низку юридично обов'язкових міжнародних договорів з прав людини. Деякі з них доповнені факультативними протоколами, що стосуються конкретних проблем. Разом із Всесвітньою декларацією прав людини та двома пактами ці договори становлять ядро правової бази для захисту прав людини у всьому світі.

Наступні договори з прав людини встановлюють стандарт для захисту та заохочення прав людини:

- Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації
 - Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок
 - Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (CAT)
 - Конвенція про права дитини (КПР)
- Усі трудові мігранти та члени їхніх сімей
- Конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень
 - Конвенція про права людей з інвалідністю.

Ці договори з прав людини мають юридичну силу для держав-членів.

Коли держава приймає договір шляхом ратифікації, приєднання або правонаступництва, вона бере на себе зобов'язання та обов'язки згідно з міжнародним правом щодо поваги, захисту та виконання прав, викладених у договорі.

Зобов'язання поважати означає, що держави повинні утримуватися від втручання або обмеження прав людини. Зобов'язання захищати вимагає від держав втручатися в спроби третіх сторін порушити права інших і надавати засоби правового захисту, коли права порушуються. Зобов'язання виконувати означає, що держави повинні вживати позитивних дій для поступового досягнення прав людини.

Органи моніторингу договорів є комітетами незалежних експертів, які контролюють виконання основних положень основних міжнародних договорів з прав людини. Усі договірні органи, окрім Підкомітету із запобігання катуванням, мають повноваження отримувати та розглядати звіти. Кожна держава-учасниця зобов'язана подавати регулярні звіти відповідному договірному органу про те, як реалізуються права. Договірний орган розглядає звіт і публікує свої проблеми та рекомендації, на які посилається як «заключні зауваження». Система звітності є важливим

інструментом, за допомогою якого міжнародне співтовариство оцінює досягнутого та що ще потрібно зробити для просування та захисту прав людини.

На даний момент існує 10 договірних органів з прав людини:

- Комітет з ліквідації расової дискримінації (КЛРД)
- Комітет з прав людини
- Комітет з економічних, соціальних і культурних прав (КЕСКП)
- Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок • Комітет проти катувань
- Підкомітет із запобігання катуванням
- Комітет з прав дитини
- Комітет з питань трудових мігрантів
- Комітет з насильницьких зникнень (CED)
- Комітет з прав людей з інвалідністю.

Перераховані вище договірні органи [62] можуть розглядати індивідуальні скарги осіб, які стверджують, що держава-учасниця цього договору порушила їхні права. Індивідуальні скарги можуть бути подані лише проти держави, яка визнала компетенцію комітету, створеного відповідно до відповідного договору, або коли держава стала стороною відповідних Факультативних протоколів. Деякі договірні органи [47] можуть ініціювати державні розслідування, якщо вони отримують достовірну інформацію, що містить обґрунтовані ознаки серйозних, серйозних або систематичних порушень конвенцій державою-учасницею. Крім того, деякі договірні органи можуть також розглядати міждержавні скарги. Кожен із договірних органів публікує своє тлумачення змісту положень договору у формі «загальних коментарів» або «загальних рекомендацій». Вони охоплюють широкий спектр суб'єктів, від всебічного тлумачення матеріальних положень до загальних вказівок щодо інформації, яка має бути представлена у звітах держав, що стосуються конкретних статей договорів. Загальні коментарі також стосуються ширших, наскрізних питань, таких як

роль національних інституцій з прав людини, права людей з інвалідністю, насильство щодо жінок та права меншин. Держави повинні зустрічатися, і це сприяє динамічному характеру договорів.

Рада з прав людини є міжурядовим органом в системі Організації Об'єднаних Націй [3], який відповідає за посилення заохочення та захисту прав людини, а також за подолання порушень прав людини, і давати рекомендації щодо цього. У ньому є процедура подання скарг, яка дозволяє окремим особам та організаціям звертати увагу ради про порушення прав людини.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) [111] є основним і найбільш всеосяжним міжнародно-правовим документом для просування рівного визнання, користування та здійснення всіх прав людини жінок у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській та побутовій чи будь-якій іншій сфері, незалежно від їхнього сімейного стану, і на засадах рівності з чоловіками. Дух і мета Конвенції впливають із принципів міжнародного права, загальних стандартів рівності та прав людини та цілей ООН, викладених у її Статуті.

Конвенція, також відома як Міжнародний Білль про права жінок, «розширила розуміння міжнародного права на момент її прийняття». Окрім юридично обов'язкових зобов'язань щодо ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх сферах їхнього життя, Конвенція має особливу силу. Це впливає з таких зобов'язань держав-учасниць:

- CEDAW є першим і єдиним договором про права людини, який зобов'язує держави-учасниці змінювати та скасовувати соціальні установки та культурні моделі та практики, які ґрунтуються на ідеї меншовартості або переваги будь-якої статі або на стереотипних ролях чоловіків і жінок. Вирішення пануючих гендерних стосунків та збереження гендерних стереотипів є одним із трьох обов'язків, які є центральними для зусиль з ліквідації всіх форм дискримінації жінок. Ця норма тягне за собою зобов'язання боротися з гендерними стереотипами в соціальному та

культурному житті та усунути їх у законодавстві та державній політиці, які держави-учасниці повинні виконувати лояльно, з належною старанністю, сумлінно та без зволікань.

Крім того, CEDAW вимагає від держав-учасниць активно реагувати на будь-який акт дискримінації щодо жінок, незалежно від того, чи вчиняються такі дії чи бездіяльність державними чиновниками чи приватними особами.

Іншим – можливо, найважливішим – поняттям CEDAW є також його застосовність, пов'язана з формами дискримінації, які не були виявлені на момент її розробки і, отже, прямо не згадуються в Конвенції або можуть з'являтися. Такими прикладами є ліквідація насильства над жінками та дискримінація певних груп жінок, які знаходяться в неблагополучному становищі, таких як жінки-мігрантки, жінки-біженці та жінки, які шукають притулку, літні жінки та лесбійки, бісексуали та трансгендери.

Суть Конвенції ґрунтується на трьох взаємопов'язаних основних принципах: рівності, недискримінації та обов'язку держави. Ці принципи забезпечують основу для формулювання стратегій, спрямованих на забезпечення повного і рівного користування правами людини всіма жінками на рівних з чоловіками в усіх сферах і протягом усього їхнього життя, а саме практичну реалізацію принципу формальної та матеріальної гендерної рівності. Сфери, що охоплюються Конвенцією, включають політичне та громадське життя, участь та представництво жінок на міжнародному рівні, національність, освіту на всіх рівнях, зайнятість, охорону здоров'я та охорону здоров'я, соціальне та економічне життя, рівний захист закону та рівність перед законом і цивільні справи, шлюб і сім'я. Крім цих сфер і на додаток до загальних зобов'язань, основні положення CEDAW вимагають від держав-учасниць придушення всіх форм торгівлі жінками та експлуатації жінок у заняттях проституцією, а також забезпечення переваг Конвенції для сільських жінок.

Отже, пріоритети в галузі прав жінок та гендерної рівності, визначені правозахисними інституціями у їхньому власному національному контексті,

значною мірою подібні до всього регіону ОБСЄ. Ці спільні пріоритети також передбачають можливості для більш активної співпраці між національними правозахисними інститутами на регіональній та тематичній основі шляхом обміну інформацією та рекомендованою практикою, а також шляхом передачі конкретних справ (там, де це доцільно).

Такі моделі співпраці або партнерські відносини можуть бути вигідними з точки зору використання ресурсів та потенціалу конкретних національних правозахисних інститутів.

2.3. Національно-правові засоби імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав жінок і шляхи їх удосконалення

Розташована в центрі Східної Європи, Україна є благодатною країною з населенням близько 43 мільйонів чоловік, 78 відсотків з яких є етнічними українцями, і значна меншість росіян.

Посівши 56 місце у Глобальному індексі гендерного розриву Всесвітнього економічного форуму за 2014 рік, Україна ратифікувала Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) і підписала, але ще не ратифікувала Стамбульську конвенцію Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок. .

Україна зараз переживає конфлікт, нестабільність і небезпеку. Після того, як великі антиурядові демонстрації в Києві призвели до зміни уряду в лютому 2014 року, Росія анексувала Крим, і уряд втратив контроль над частинами «Донбасу» – східними районами Донецька та Луганська – недержавним збройним угрупованням.

Цей конфлікт безпосередньо вплинув на щонайменше 3,9 мільйона з 5,2 мільйонів жителів Донбасу і мав значний згубний вплив на добробут людей та соціально-економічні умови. З початку конфлікту в зоні конфлікту на сході України загинули 9098 осіб, у тому числі щонайменше 671 жінка та

дівчина, 20732 отримали поранення та щонайменше 1200 людей вважаються зниклими безвісти.

В Україні поширена гендерна дискримінація. Гендерні норми вузько визначаються традиційними, патріархальними поглядами та цінностями, підкріпленими ЗМІ та шкільними програмами. Триваючий конфлікт на сході України поглибив гендерні стереотипи, які підкреслюють чоловіків як захисників і героїв, а жінок – як турботливих прихильників, і обмежує участь жінок у вирішенні конфліктів.

І уряд, і партнери з розвитку постійно недостатньо вкладають кошти в гендерну рівність або в програми, які орієнтовані на роль жінок в управлінні, економіці або в мирі та безпеці.

Постійна гендерна нерівність в економічних можливостях та дискримінація обмежили доступ жінок до роботи та доходу, посилили гендерні розриви в працевлаштуванні та просуванні по службі та призвели до горизонтальної та вертикальної професійної гендерної сегрегації на ринку праці. Жінки зосереджені в традиційно «жіночих» сферах професій, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, державне управління, а також адміністративні та допоміжні послуги, з подальшим зниженням рівня оплати праці. Вертикальна сегрегація призводить до того, що жінки в основному займають нижчі позиції: чоловіки переважають серед топ-менеджерів як у державному, так і в приватному секторах економіки. Жінки складають більшість у догляді та домашній роботі, з обмеженим контролем над активами та виробничими ресурсами.

На сьогоднішній день мало що зроблено для підтримки жінок, які стикаються з складною дискримінацією, особливо якщо вони літні, інваліди, етнічні меншини або внутрішньо переміщені внаслідок збройного конфлікту.

В Україні зберігається гендерне насильство, 90% випадків насильства щодо жінок. Політична нестабільність і конфлікти мали значний згубний вплив на гендерну рівність та становище жінок у країні.

Понад 1,5 мільйона людей, дві третини з яких жінки та діти, були внутрішньо переміщеними особами після конфлікту і страждають від обмеженого доступу до медичної допомоги, житла та роботи. Це сильно вплинуло на соціальну згуртованість, безпеку громади та стійкість уразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи, особливо негативно вплинувши на жінок.

Відсутність доступу до соціальних послуг та послуг з догляду за дітьми та напружені ресурси громади змушують як внутрішньо переміщених осіб, так і місцевих жінок у значній мірі відповідати за догляд за дітьми, інвалідами та членами сімей похилого віку, а також ускладнюють для них пошук роботи.

Участь жінок у прийнятті рішень щодо відновлення та миробудови залишається надзвичайно низькою. Жінки займають лише 12% місць у парламенті і займають 11% у Кабінеті Міністрів. Органи державної влади та організації громадянського суспільства мають обмежені можливості надавати підтримку сім'ям, які розпалися внаслідок конфлікту, дітям, розлученим із сім'ями, або жінкам, часто з дітьми чи літніми родичами, які внаслідок конфлікту змушені залишити свої домівки та громади.

«ООН-Жінки» працює в Україні з 1999 року, щоб допомогти країні виконати свої зобов'язання щодо гендерної рівності та відкрити прогрес як для жінок, так і для чоловіків. З 2015 року «ООН-Жінки» розширює свою присутність і програму. «ООН-Жінки» сприяє врахуванню гендерної проблематики в оцінці гуманітарних потреб і плануванні для кращого задоволення гострих і життєво необхідних гуманітарних потреб. «ООН-Жінки» підтримує більшу залучення жінок, особливо тих, хто стикається зі складною дискримінацією через переміщення, вік, інвалідність, етнічне чи інше походження. «ООН-Жінки» також вносить свій внесок у зусилля з відновлення та миробудови, відстоюючи та підтримуючи виконання Порядку денного «Жінки, мир і безпека». Таким чином, «ООН-Жінки» розбудовує потенціал державних інституцій щодо інклюзивного розвитку та ефективної

реалізації Національного плану дій щодо жінок, миру та безпеки. «ООН-Жінки» зосереджується на консультаціях та тренінгах на рівні громади для жінок-активісток як відповідь на їхні найнагальніші потреби в інформації та розбудові потенціалу. «ООН-Жінки» підтримує групи жінок, які ведуть діалог у східному регіоні та зі східним регіоном, щоб допомогти визначити основні лінії розмежування та, що найважливіше, спільну основу для дій. «ООН-Жінки» прагне підтримувати довгострокові національні реформи, водночас заохочуючи гендерну рівність, права та підзвітність жінок. «ООН-Жінки» тісно співпрацює з країновою групою ООН для підтримки зусиль щодо включення гендерної проблематики в діяльність ООН у країні.

Повністю відповідаючи національним пріоритетам розвитку України, а також новим викликам, «ООН-Жінки» співпрацює з урядом, парламентом, громадянським суспільством та жіночими групами для підтримки проектів та ініціатив у таких тематичних сферах:

- Жіноче лідерство та політична участь;
- Жінки, мир і безпека;
- Національне планування та бюджетування;

Головним нормативно-правовим актом України, спрямованим на реалізацію жінками та чоловіками своїх рівних прав і можливостей, є Конституція, яка закріпила рівність прав жінок і чоловіків. Згідно статті 24 Конституції України «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [17, ст. 24].

Крім, основного закону України існує низка важливих нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення гендерної рівності.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» було прийнято у 2005 р. з метою забезпечення досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей

жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією й законами України [4, с. 37].

Уперше в законодавстві України прописуються поняття «сексуальні домагання», і відповідно статті 22 «Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань» та статті 23 «Відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі чи сексуальних домагань» [6].

За порушення вимог законодавства настає цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність згідно із законом.

Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» має на меті встановити засади запобігання та протидії дискримінації в Україні за допомогою визначення поняття дискримінації і її основних форм, а також запровадження принципу недискримінації в законодавстві України; встановлення заборон дискримінації, де обов'язково зазначаються дії, що не є дискримінаційними.

Формами дискримінації є пряма дискримінація, непряма дискримінація, підбурювання до дискримінації та утиск.

Оскільки дія Закону «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» поширюється на роботу системи соціального захисту населення, дотримання принципу недискримінації у своїй роботі є обов'язком для тих, хто там працює.

У Законі закріплений перелік ознак, за якими заборонена дискримінація: раса, колір шкіри, політичні переконання, релігійні та інші переконання, стать, вік, інвалідність, етнічне походження, сексуальна орієнтація або інші ознаки»

Законом «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, захисту прав та інтересів осіб, які постраждали від такого

насильства, та основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству[7].

У Законі наведено визначення та форми прояву таких видів домашнього насильства, як фізичне, економічне, психологічне та сексуальне насильство.

Наведені визначення повністю відповідають формулюванню цих понять у Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, що є важливим для подальших кроків із ратифікації цього міжнародно-правового документу [4, с. 45].

Такий розширений підхід до визначення кола осіб, на яких поширюється закон, дозволяє подолати існуючі в цій сфері обмеження чинного законодавства, які не дозволяли ефективно протидіяти домашньому насильству. Особливо це стосується колишнього подружжя, наречених, родичів, які пов'язані спільним побутом, що проживають разом, не утворюючи при цьому сім'ї у визначенні Сімейного кодексу України [4, с. 46].

Крім цього, у законодавчому акті доповнено та розширено перелік суб'єктів, на які покладено обов'язки запобігання та протидії домашньому насильству.

Також, до нових повноважень поліції віднесено анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством [4, с. 48]. Визначено чіткий перелік спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству.

Кримінальним кодексом України передбачено відповідальність за злочини, що можуть бути скоєні як вияви гендерно зумовленого насильства, у тому числі щодо членів сім'ї та виступають проявом різних видів насильства [4, с. 48].

Також в Україні діє Закон України «Про торгівлю людьми». Відповідно до визначених у встановленому порядку повноважень у сфері протидії

торгівлі людьми здійснюють заходи, спрямовані на викорінення передумов торгівлі людьми, зокрема щодо попередження насильства в сім'ї та дискримінації за ознакою статі (п.п. а п. 7 ч. 1 ст. 7 Закону) [66].

Незважаючи на існуючі різні точки зору, не викликає заперечень, що Конституційному Суду України як органу державної влади відведено особливу роль у гарантуванні верховенства Конституції України, прав та свобод людини і громадянина, збереженні конституційного принципу поділу влади. Це вбачається насамперед із самого тексту Основного Закону, окремий розділ якого присвячено Конституційному Суду України, що свідчить про його високий статус, а також із наданих повноважень і юридичної сили рішень КСУ [78].

Держави, які взяли на себе зобов'язання виконувати міжнародні документи з прав людини, повинні керуватися принципами і нормами цих угод у своєму внутрішньому законодавстві і зобов'язані створювати умови для здійснення та захисту прав кожної людини. Практично всі сучасні конституції демократичних держав містять норми, які в загальній формі гарантують непорушність основних прав людини. Україна є учасником майже всіх багатосторонніх конвенцій ООН з прав людини.

Таким чином, в Україні діє спеціальне антидискримінаційне законодавство з визначеним переліком нормативно-правових актів. Конституція є основним законом, що спрямований на реалізацію жінками та чоловіками своїх рівних прав і можливостей. Важливим є Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», у якому було введено поняття «домашнє насильство», його види, а також розширено коло осіб, на яких поширюється закон. Такий розширений підхід до визначення кола осіб, на яких поширюється закон, дозволяє подолати існуючі в цій сфері обмеження чинного законодавства, які не дозволяли ефективно протидіяти домашньому насильству та визначено чіткий перелік спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству [48].

РОЗДІЛ 3

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК (НА ПРИКЛАДІ РЯДУ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН)**

3.1. Імплементация громадянських і політичних прав жінок

Імплементация — це фактичне виконання міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, а також специфічний спосіб інкорпорації міжнародного права в національну правову систему. Кожна держава визначає засоби і методи реалізації. У деяких країнах ратифіковані міжнародні договори автоматично стають частиною національного законодавства.

Історично жінки були виключені з політичного життя та процесів прийняття рішень. Кампанії жінок за участь у громадсько-політичній арені починаються з ХІХ-ХХ століть і тривають сьогодні.

Під час Першої світової війни лише деякі парламентські демократії визнавали право жінок голосувати. У 1945 році, коли була створена Організація Об'єднаних Націй, більше половини з 51 країни, які ратифікували Хартію, все ще не дозволяли жінкам голосувати або надавали їм лише обмежені права голосу [89].

Відповідно до Загальної декларації прав людини кожен має право брати участь в управлінні своєю країною. Одним із перших завдань Комісії зі статусу жінок було написати Конвенцію про політичні права жінок 1952 року.²⁴ Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок спирається на попередні конвенції, а її стаття 7 стосується доступу жінок до прийняття рішень у політичному та громадському житті. Стаття 7 гарантує право жінок голосувати на всіх виборах і референдумах і мати право бути обраними до всіх публічно виборних органів, право брати участь у формуванні державної політики та її реалізації, обіймати державні посади та

виконувати всі державні функції. на всіх рівнях влади, а також право брати участь у діяльності неурядових організацій (НУО) чи асоціацій, які займаються громадсько-політичним життям країни. Стаття 8 вимагає від держав-учасниць «вжити всіх належних заходів, щоб забезпечити жінкам на рівних умовах з чоловіками та без будь-якої дискримінації можливість представляти свої уряди на міжнародному рівні та брати участь у роботі міжнародних організацій» [105].

Хоча право голосу жінок було забезпечено майже в кожній країні світу, на практиці право голосу іноді може бути безглуздим коли інші умови унеможливають або дуже ускладнюють голосування як для чоловіків, так і для жінок, наприклад, відсутність вільних і чесних виборів, порушення свободи вираження поглядів або відсутність безпеки, що, як правило, непропорційно впливає на жінок. У деяких країнах жінки не можуть зареєструватися для голосування через відсутність свідоцтва про народження або посвідчення особи, які видаються лише чоловікам. Інші перешкоди, такі як стереотипи та традиційне уявлення про ролі чоловіків і жінок у суспільстві, а також відсутність доступу до відповідної інформації та ресурсів, також перешкоджають можливості або бажання жінок повністю реалізувати своє право голосу.

Традиційні моделі роботи багатьох політичних партій а урядові структури продовжують залишатися перешкодами для участі жінок у суспільному житті, і жінки можуть бути збентежені від пошуку політичних посад через подвійний тягар роботи та високу вартість пошуку та обіймання державних посад, а також дискримінаційне ставлення та практику.²⁶ Серед країн, які ратифікували Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, небагато мають юридичні обмеження щодо права жінок, проте жінки залишаються серйозно недостатньо представленими на всіх рівнях влади.

Пекінська декларація та Платформа дій широко розглядають питання жінок при владі та прийнятті рішень [112]. Через Декларацію та Платформу

дій держави зобов'язуються вживати конкретних заходів для забезпечення рівного доступу жінок до владних структур і прийняття рішень та їх повноцінної участі, а також для підвищення спроможності жінок брати участь у прийнятті рішень та керівництві відповідно до своїх детальні рекомендації.

Цілі розвитку тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, і особливо Ціль 3 щодо гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, передбачають зобов'язання держав заохочувати механізми, які надають жінкам право голосу в політиці та державних установах. Огляди прогресу, досягнутого в досягненні Цілей, показують, що жінки повільно набувають політичної влади, в основному завдяки квотам і спеціальним заходам. Однак регіональні відмінності залишаються [25].

Загальна рекомендація Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок № 25 (2004) роз'яснює, що термін «спеціальні заходи» може охоплювати широкий спектр законодавчих, виконавчих, адміністративних та інших регуляторних інструментів, політики та практики, таких як аутрич або підтримка програми, розподіл та/або перерозподіл ресурсів, пільговий режим, цільовий найм, найм і просування по службі, чисельні цілі, пов'язані з часовими рамками, і системи квот [62]. Вони мають бути прийняті з метою досягнення фактичної гендерної рівності, що вимагається Конвенцією.

Держави прийняли різні форми систем квот. Найпоширенішими є квоти політичних партій, законодавчі квоти та зарезервовані місця. Квоти політичних партій зазвичай є добровільними, специфічними для партій і встановлюються для збільшення кількості жінок-кандидатів від партій або обраних представників шляхом встановлення відсотка жінок. Законодавчі квоти є обов'язковою національною політикою, яка реалізується через законодавство, що вимагає від усіх політичних партій включати певну кількість жінок до своїх списків кандидатів на виборах [12]. Інший метод полягає в тому, щоб зарезервувати місця для жінок у парламенті за допомогою національної політики, яка забезпечує певну кількість жінок-

законодавців [28]. Після Пекінської всесвітньої конференції держави все частіше приймають квоти для збільшення участі жінок, протидії дискримінації та прискорення повільних темпів, з якими кількість жінок у політиці зростає. Ці заходи мають на меті усунути деякі перешкоди, особливо інституційні та системні бар'єри, які все ще перешкоджають рівному доступу жінок до політики.

Однак, якщо цих заходів прийнято ізольовано, зазвичай недостатньо для забезпечення рівності. Крім того, вони вимагають адаптації до місцевих умов. Квоти для жінок часто критикували з різних причин, наприклад, якщо жінки вибирають політичні партії або лідери для обслуговування політичних інтересів, які можуть суперечити забезпеченню рівності, або тому, що квоти надто мало акцентують увагу на фактичних перевагах. Квоти для жінок повинні поєднуватися з іншими заходами для створення сприятливого середовища для участі жінок. Зокрема, позитивний вплив збільшення представництва жінок у суспільному та політичному житті не буде відчутним, якщо жінки, які отримують доступ, не будуть також уповноважені активно брати участь у дискусіях та впливати на прийняття рішень [54].

Проте участь у громадському житті набагато ширша, ніж вибори чи обрання на державну посаду. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок пояснив, що стаття 7 Конвенції поширюється на всі сфери суспільного та політичного життя і, таким чином, не обмежується тими, які зазначені в самій статті. На думку Комітету, політичне та громадське життя країни є широким поняттям і може стосуватися здійснення політичної влади, зокрема законодавчих, судових, виконавчих та адміністративних повноважень, усіх аспектів державного управління та формування та реалізації політики на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях. Право жінок на участь також включає участь у громадському суспільстві, громадських радах, місцевих радах та діяльності політичних партій, профспілок, професійних чи галузевих асоціацій, жіночих організацій, громадських організацій та інших організацій, які займаються суспільно-

політичним життям. Загальна рекомендація Комітету № 23 (1997) щодо жінок у політичному та громадському житті підкреслює відповідальність держав призначати жінок на вищі керівні посади на всіх рівнях (місцевому, національному, міжнародному) уряду [62], усіх державних органах, судовій системі та заохочувати політичні партії робити те саме. Держави повинні забезпечити доступ жінок до інформації та вжити заходів для подолання таких бар'єрів, як неписьменність, мова, бідність та бар'єри для свободи пересування жінок.

Участь жінок у процесах миротворчості та миротворчості особливо важлива, якщо постконфліктні суспільства мають бути відновлені на основі поваги до прав людини та демократичних цінностей. У резолюції 1325 (2000) Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй [75] та її подальших резолюціях та звітах про жінки, мир і безпеку визнається важливий внесок жінок у мир і заклик до збільшення представленості жінок на всіх рівнях прийняття рішень у всіх механізмах запобігання, управління та вирішення конфліктів.

Декларація про право та відповідальність окремих осіб, груп та органів суспільства заохочувати та захищати загально визнані права людини та основоположні свободи, також відома як Декларація про захисників прав людини, визнає важливу роль правозахисників, у тому числі жінок. захисників, а також окреслює права всіх правозахисників і зобов'язання держав.

Спеціальний доповідач з питань становища правозахисників звернув увагу на конкретні проблеми, з якими стикаються жінки-правозахисники та ті, хто займається правами жінок або гендерними питаннями. Жінки-правозахисники зазнають тих же видів ризиків, що й інші правозахисники, але, як жінки, вони також є мішенню або піддаються гендерним загрозам і гендерному насильству [31]. Причини цього багатогранні та складні, і залежать від конкретного контексту, в якому працює окрема жінка. Часто робота жінок-правозахисників розглядається як виклик традиційним уявленням про сім'ю та гендерні ролі в суспільстві, що може призвести до

ворожості з боку населення та влади. Тому вони зазнають стигматизації та остракизму з боку лідерів громад, релігійних груп, сімей та громад, які вважають, що вони загрожують релігії, честі чи культурі своєю роботою.

Крім того, сама робота або те, чого вони прагнуть досягти (наприклад, реалізація прав жінок або будь-яких прав, пов'язаних з гендером), також робить їх об'єктами для нападу [27]. Їхні сім'ї також стають об'єктами погроз і насильства, які мають на меті перешкодити жінкам-правозахисникам продовжувати свою роботу. Спеціальний доповідач з питань становища правозахисників визнав, що жінки-захисники піддаються більшому ризику зазнати певних форм насильства та інших порушень, упереджень, виключення та відторгнення, ніж їхні колеги-чоловіки. Тому важливо посилити механізми захисту та інші — місцеві та міжнародні — відповіді на їх конкретні проблеми.

Спеціальний доповідач рекомендував державам забезпечити, щоб програми захисту правозахисників інтегрували гендерну перспективу та відповідали особливим потребам жінок-правозахисників. Це має включати швидке розслідування залякування, погроз, насильства та інших зловживань щодо жінок-правозахисників, будь то державними чи недержавними суб'єктами. Однак на практиці жінки-правозахисники часто не мають ефективних механізмів захисту.

Хоча держава несе основну відповідальність за захист захисників, коли їм загрожують або нападають, міжнародне співтовариство, а також присутність Організації Об'єднаних Націй на місцях також несуть відповідальність за підтримку та захист їх, пам'ятаючи про основні принципи конфіденційності, відсутність шкоди та інформована згода особи.

Здатність жінок брати участь у громадському та політичному житті невід'ємно пов'язана з їхньою здатністю претендувати на громадянство та права, пов'язані з національністю. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [98] закликає держави «надати жінкам рівні з чоловіками права на придбання, зміну або збереження свого громадянства» і

«зокрема, щоб ні шлюб з іноземцем, ні зміна громадянства з боку чоловік під час шлюбу автоматично змінює громадянство дружини, робить її апатридом або примусово надає їй громадянство чоловіка» (ст. 9). Він також вимагає від держав-учасниць «надавати жінкам рівні з чоловіками права щодо громадянства їхніх дітей». Комітет пояснив, що громадянство має вирішальне значення для повноцінної участі в житті суспільства і що його відсутність має серйозний вплив на користування іншими правами, такими як право голосувати, балотуватися на державну посаду, доступ до державних благ і вибір місця проживання. Стаття 15 вимагає від держав-учасниць «надати жінкам рівність з чоловіками перед законом», а також ідентичну правоздатність у цивільних справах. Комітет також пояснив, що будь-які обмеження в цій сфері серйозно обмежують здатність жінки забезпечувати себе та своїх утриманців. Комітет також із занепокоєнням відзначив велику кількість застережень до статей 9, 15 і 16 і закликав держави відкликати їх і прийняти та забезпечити виконання законодавства відповідно до цих статей.

Тож, вважаємо за потрібне розглянути низку держав Європи, які активно захищають права жінок, а саме Ісландія є найкращою у світі країною для гендерної рівності, свідчить індекс Всесвітнього економічного форуму.

Фінляндія, Норвегія, Нова Зеландія, Швеція, Намібія, Руанда, Литва, Ірландія та Швейцарія йдуть позаду в топ-10.

Загалом прогрес застопорився із збільшенням гендерних розривів у політичних можливостях у всьому світі.

За нинішніми темпами знадобиться понад 136 років, щоб жінки були на рівних з чоловіками у всьому світі.

Пандемія COVID-19 загрожує прогресу, і жінки несуть основний тягар соціальних та економічних наслідків.

Ісландія є найкращою країною у світі щодо гендерної рівності, 12-й рік поспіль лідируючи за індексом Всесвітнього економічного форуму.

Успіх острівної держави характеризується високими показниками за всіма чотирма показниками індексу: економічні можливості, освіта, охорона

здоров'я та політичне лідерство, і він покращився в порівнянні з минулим роком, покращивши його загальний показник у той час, коли глобальний прогрес застопорився.

Фінляндія, Норвегія, Нова Зеландія та Швеція завершують п'ятірку країн за гендерним паритетом, за ними йдуть Намібія, Руанда, Литва, Ірландія та Швейцарія, відповідно до звіту Форуму про глобальний гендерний розрив за 2021 рік.

Регулярна кількісна оцінка розриву має велике значення, оскільки покращення гендерного паритету має фундаментальне значення для того, наскільки процвітають економіки та суспільства, говорить Форум. Сприяння та розвиток жіночого таланту має потенціал для прискорення зростання, конкурентоспроможності та готовності економіки та бізнесу в усьому світі.

«Оскільки час, необхідний для подолання гендерних розривів, залишається неприпустимо довгим, лідери стикаються зі старими та новими бар'єрами для встановлення гендерного паритету на робочому місці, в установах та в суспільстві», – Клаус Шваб, засновник Форуму, і Саадія Західі, керуючий директор, напишіть у звіті. «Якщо залишити ці нові виклики без розгляду, то це може призвести до довгострокової втрати економічних можливостей жінок».

Щорічне дослідження цього питання допомагає виділити області та регіони, які дозріли для покращення, і відзначити ті, у яких все добре.

Загалом, у цьогорічній доповіді зазначено, що прогрес сповільнився, а гендерні розриви в політичних можливостях у всьому світі збільшувалися. Це означає, що за нинішніх темпів знадобиться майже 136 років, щоб усунути загальний гендерний розрив.

Прогрес також знаходиться під загрозою на тлі пандемії COVID-19, оскільки, згідно з дослідженням, проведеним The Lancet, жінки з більшою ймовірністю будуть нести тягар соціальних та економічних наслідків. За словами Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша, вплив настільки

великий, що він може навіть відкинути нас назад, скасувавши деякий прогрес, досягнутий у сфері рівних прав.

Це підтверджується звітом, у якому йдеться, що попередні результати свідчать про те, що жінки постраждали сильніше, ніж чоловіки, і що в деяких випадках гендерні розриви, які були ліквідовані, знову відкрилися.

Більше жінок втратили роботу, ніж чоловіки, тоді як дані LinkedIn свідчать про зниження кількості жінок на керівних посадах.

Крім того, пандемія знищила ролі в галузях з сильним гендерним представництвом, і багато жінок працювали в «подвійну зміну» оплачуваної та неоплачуваної роботи в контексті закриття шкіл, йдеться у звіті.

Ключовим фактором, що виділяє Ісландію, є те, що це одна з небагатьох країн, де жінки за останні 50 років займали найвищі інституційні посади в країні майже так само довго, як і чоловіки. Жінка обіймала посаду глави держави майже 24 з останніх 50 років, поступаючись лише Бангладеш, де жінки займали цю посаду понад 27 років.

Крім того, 39,7% парламентарів і 40% міністрів в Ісландії - жінки. Жінки також дуже помітні на керівних посадах, що становлять 41,9% керівних посад і 45,9% членів правління.

Фінляндія – на другому місці – обігнала Норвегію і пододала 86,1% загального гендерного розриву, порівняно з 83,2% у попередньому виданні. У ньому багато жінок на міністерських посадах, а прем'єр-міністром з 2019 року є жінка. Країна також продемонструвала збільшення кількості жінок на керівних посадах, де наразі жінки становлять 36,9% від загальної кількості, що становить приблизно п'ять процентних пунктів.

Тож, нині міжнародним співтовариством визнається, що юридична рівність у правах не обов'язково веде до фактичної. Рівноправність статей не означає їх уподібнення один до одного або ідентичність. Проблему рівноправності статей необхідно розглядати з погляду умов життя жінок та чоловіків.

Відмінності не повинні негативно відбиватися на умовах життя жінок і чоловіків, вести до дискримінації, а, навпаки, відповідним чином враховуватись у національній політиці держав, що має виражатися у рівному розподілі економічних, соціальних та політичних можливостей для обох статей.

3.2. Імплементация соціально-економічних прав жінок

Гендерна рівність є однією з основних цінностей Європейського Союзу. Усі люди, у всьому їх розмаїтті, повинні бути вільні жити своїм обраним життям, процвітати в соціальному та економічному плані, брати участь і брати лідерство як рівні.

Жінки та дівчата є ключовими факторами розвитку та змін. Досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат є життєво важливими для побудови справедливих, інклюзивних, процвітаючих і мирних суспільств у всьому світі.

Соціальна політика, включаючи політику, пов'язану із соціальним захистом, охороною здоров'я та доглядом, освітою, житлом, бідністю чи безробіттям, є важливими інструментами сприяння гендерній рівності, оскільки вони впливають на конкретні умови життя жінок і чоловіків.

Основні нерівності та відмінності між жінками та чоловіками в соціально-економічній сфері стосуються зайнятості, оскільки жінки переважно працюють на неповний робочий день та на низькооплачуваних професіях, і вони продовжують стикатися з низкою нерівностей (наприклад, щодо оплати праці, пенсій, просування по службі та доступ до прийняття рішень) [90]. Жінки також залишаються основними опікунами в сім'ях, що впливає на користування ними державними послугами, на їхню здатність займатися оплачуваною роботою, приймати рішення та в іншій соціальній діяльності. У результаті сукупної нерівності жінки також мають менший

дохід, ніж чоловіки. Усі ці аспекти слід враховувати, щоб соціальна політика сприяла реальній рівності між жінками та чоловіками [76].

Європейська соціальна хартія закріплює сукупність прав у сфері житла, охорони здоров'я, освіти, зайнятості, соціального захисту, пересування людей та недискримінації, застосування яких має забезпечити рівність між жінками та чоловіками. Європейський комітет соціальних прав контролює дотримання Хартії за двома механізмами: колективні скарги, подані соціальними партнерами та неурядовими організаціями, а також національні звіти, які подаються Договірними сторонами.

На додаток до стратегії ЄС щодо гендерної рівності на 2020-2025 роки, План дій щодо гендерної проблематики III на 2021-2025 роки визначає політичну та оперативну дорожню карту ЄС у напрямку досягнення гендерної рівності в світі.

Він спрямований на подолання структурних причин гендерної нерівності шляхом застосування трансформаційного підходу, що ґрунтується на правах, та вирішення питання про взаємодію гендеру з іншими формами дискримінації.

Гендерний план дій III зосереджений на п'яти стовпах [12]:

Зробити гендерну рівність та розширення прав і можливостей жінок і дівчат міжгалузевим пріоритетом зовнішньої діяльності ЄС. До 2025 року 85% нових дій ЄС мають сприяти досягненню цієї мети, причому більше дій буде включати це як основну мету

Співпраця з державами-членами ЄС як Team Europe на багатосторонньому, регіональному та національному рівнях та сприяння партнерству із зацікавленими сторонами, ОГС, жіночими організаціями

Прискорення прогресу шляхом зосередження на ключових сферах взаємодії:

Припинення гендерного насильства

Сексуальне та репродуктивне здоров'я та права

Економічні та соціальні права та повноваження

Рівна участь і лідерство

Жінки, мир і безпека

Зелені та цифрові трансформації

Провідувати своїм прикладом, прагнучи до гендерно-чутливого та збалансованого лідерства, більшого потенціалу та досвіду та розширеної мережі координаційних центрів з гендерних питань

Зосередження на результатах, підзвітності та прозорості за допомогою якісного, кількісного та інклюзивного моніторингу.

План дій ЄС щодо гендерних питань III відповідає стратегії ЄС щодо гендерної рівності на 2020–2025 роки, яка закликає ЄС збільшити свій внесок у досягнення Цілі 5 сталого розвитку (гендерна рівність) у всіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики.

У грудні 2018 року ЄС прийняв новий стратегічний підхід до жінок, миру та безпеки.

Комісія контролює виконання Плану дій щодо гендерних питань II (GAP II). Вона зосереджена на інтеграції гендерної проблематики – забезпеченні присутності гендерної рівності в усіх політиках. В результаті досягається прогрес у досягненні цілей ЄС

- припинення насильства над жінками та дівчатами.
- покращення їх соціально-економічних прав.
- збільшення їхньої участі в процесах прийняття рішень на всіх рівнях.

Гендерний аналіз стає важливим інструментом зовнішньої політики ЄС. Майже всі представництва ЄС провели детальний гендерний аналіз.

Ініціатива Spotlight – це глобальне багаторічне партнерство між Європейським Союзом та Організацією Об'єднаних Націй. Вона спрямована на ліквідацію всіх форм насильства щодо жінок і дівчат.

Гендерна рівність включена в процес розширення та політики сусідства. Європейський інститут гендерної рівності (EIGE) підтримує процеси моніторингу у зовнішньому вимірі. Це призводить до кращого

моніторингу кількох сфер політики в країнах-кандидатах та потенційних кандидатах на вступ до ЄС.

Європейська служба зовнішніх дій випустила нові рекомендації щодо врахування гендерної проблематики для цивільних місій ЄС. Ці рекомендації служать інструментом для впровадження та допоможуть включити гендерну перспективу в усі види діяльності.

Експорт ЄС у світ підтримує 36 мільйонів робочих місць у Європі, з яких 14 мільйонів – жінки. Тому торгівля надає значний потенціал для розширення прав і можливостей жінок у всьому ЄС.

ЄС і Чилі розпочали модернізацію своєї Угоди про асоціацію в червні 2018 року. Це включало оцінку впливу жінок на їхню роль як працівників, підприємців, торговців і споживачів. ЄС надав текстову пропозицію щодо включення положень про торгівлю та гендерну рівність в Угоду про асоціацію між ЄС та Чилі.

ЄС і Канада узгодили рекомендацію щодо торгівлі та гендеру для Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА). Він спрямований на покращення спроможності та умов для жінок, щоб отримати доступ до СЕТА та отримати повну користь від нього.

ЄС сприяє гендерній рівності через різноманітні мережі по всьому світу.

Пекінська декларація

Через 25 років після прийняття Пекінської декларації та Платформи дій платформа є важливим і потужним джерелом керівництва.

Комісія зі статусу жінок (КСЖ) є головним глобальним міжурядовим органом, який сприяє гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок. CSW збирається раз на рік. Його організовує UNWomen.

Форум рівності поколінь – це глобальне зібрання з питань гендерної рівності, орієнтоване на громадянське суспільство з багатьма зацікавленими сторонами, яке скликає «ООН-Жінки» та спільно організовується урядами

Мексика та Франції. Форум розпочнеться в Мехіко, Мексика (7–8 травня 2020 року), а завершиться в Парижі, Франція (7–10 липня 2020 року).

У вересні 2018 року ЄС та ООН заснували платформу для співпраці між ЄС та ООН щодо жінок, миру та безпеки. Пріоритети включають:

- зробити керівництво підзвітним шляхом покращення даних та гендерного аналізу.
- забезпечити участь жінок у мирних процесах, виконанні мирних угод та прийнятті відповідних рішень.
- захищати правозахисниць жінок та жіночі організації.
- забезпечити участь жінок у прийнятті економічних рішень у постконфліктних ситуаціях.
- збільшити кількість жінок у військовій формі в миротворчих місіях та службах національної безпеки.
- фінансувати порядок денний жінок, мир і безпеку та інвестувати в жінок-будівників миру.

Ініціативи щодо сприяння гендерній рівності та розширення економічних можливостей жінок отримали значну увагу та підтримку на зустрічах G7 та G20. У червні 2018 року лідери G7 прийняли план дій щодо ліквідації сексуального та гендерного насильства в Інтернеті. У рамках зустрічей G7 та G20 різні держави висунули:

- інклюзивні підходи на всіх етапах технологічного розвитку;
- ефективні механізми захисту, такі як національний;
- сприяння гендерній рівності та боротьба з домашнім насильством на Західних Балканах;

Гендерна рівність є вирішальним принципом у роботі та стандартах, розроблених МОП. Ці стандарти роботи включені у звіти про роботу по догляду та про значний стрибок для гендерної рівності. Фундаментальні конвенції МОП про рівну винагороду та дискримінацію включають ключові норми та декларації для просування гендерної рівності, такі як:

- Конвенції 134 і 138 про охорону материнства та домашню роботу;

- Конвенція 190 (про насильство та домагання на робочому місці, включаючи сексуальні домагання);
- Декларація про сторіччя майбутнього праці;
- Цільовий фонд ЄС-ООН надав 500 мільйонів євро Ініціативі Spotlight, щоб зупинити насильство щодо жінок і дівчат.

Планується, що він триватиме 6 років, 2018-2024, і складається з регіональних програм та цільових інвестицій у цільові країни.

Отже, можна зробити висновок про те, що забезпечення достатнього рівня життя та постійне покращення його умов є одним із основних міжнародних стандартів у галузі захисту прав людини. Недотримання цього щодо жінок тягне за собою порушення багатьох інших міжнародно-визнаних прав жінок. Зокрема, у жінок, які проживають в умовах злиднів, обмежений доступ до освіти та охорони здоров'я, такі жінки найчастіше схильні до насильства, нерідко мігрують до інших держав і найчастіше є об'єктом торгівлі.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок про те, що права жінок є невід'ємною частиною прав людини. Інститут міжнародного захисту прав жінок отримав розвиток у сучасному міжнародному праві. Міжнародний захист прав жінок — це сукупність договірних норм міжнародного права, що регулюють співробітництво між державами з метою загальної поваги та дотримання, а також забезпечення та захист прав жінок у всіх сферах життя.

Встановлено, що міжнародні стандарти захисту прав жінок у сучасному міжнародному праві пройшли довгий шлях від встановлення принципу недискримінації та рівності прав жінок і чоловіків до їх сучасного міжнародно-правового регулювання. Велике значення в сучасних умовах для захисту прав жінок має також система дорадчих послуг державам-членам ООН та міжнародним неурядовим організаціям. Використані в дослідженні методологічні підходи глибоко розкрили загальну проблему еволюції міжнародних стандартів захисту прав жінок, а сучасні гендерні підходи визначили особливості цієї еволюції.

Стандарт рівноправності статей та стандарт неприпустимості дискримінації за ознакою статі, покладений в основу Статуту ООН, є основним стандартом у сфері захисту прав жінок та закріплюється у міжнародних договорах у галузі прав людини. Проте проблема ліквідації дискримінації за ознакою статі все ще залишається нереалізованою в повному обсязі. Для усунення цієї проблеми наразі сформовано новий міжнародно-правовий стандарт у галузі захисту прав жінок – стандарт обліку жіночої проблематики в основних напрямках стратегій та програм урядів держав. Стандарт передбачає комплексний підхід до проблем статусу жінок, а саме організацію (реорганізацію), покращення, вдосконалення та оцінку процесів прийняття рішень особами, головним чином залученими до здійснення політики, з тим, щоб вони інкорпорували проблематику статусу

жінок у всі області та на всі рівні, а також привернення уваги громадськості до жіночих проблем.

В даний час налічується велика кількість багатосторонніх міжнародно-правових конвенцій, що містять норми у сфері захисту прав жінок. За підсумками проведеного аналізу цих конвенцій, можна дійти невтішного висновку у тому, що у сучасному міжнародному праві сформувалася універсальна норма, відповідно до якої держави зобов'язані поважати і дотримуватися прав усіх жінок без різниці раси, мови та релігії. Причому цей обов'язок носить загальний характер. Таким чином, на нашу думку, відбулося становлення нового спеціального принципу в галузі міжнародного права – міжнародного захисту прав людини – принципу поваги та захисту прав жінок.

Доведено, що міжнародний механізм забезпечення захисту прав жінок є частиною загального механізму захисту прав людини, що має комплексний характер, що проявляється у взаємодії всіх його елементів, таких як міжнародне право, практика міжнародних організацій та їхні тіла. Використання процедур міжнародного контролю за захистом прав жінок. Визначено, що основними контрольними механізмами захисту прав жінок на міжнародному рівні є діяльність Ради з прав людини, Комітету ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (розгляд звітів країн-учасниць, індивідуальних скарг, розслідування) та жінки Комісії ООН. Ці механізми взаємодіють та доповнюють один одного і є оптимальною формою міжнародного захисту прав жінок.

Національний механізм захисту жінок – це інституційна урядова, а в деяких випадках і парламентська структура, створена для сприяння повному користуванню жінками своїх прав. До умов, необхідних для ефективного функціонування національного механізму забезпечення захисту жінок, належать:

- 1) підпорядкування такого механізму посадовій особі вищого рівня влади;

2) існування інституційних механізмів або процесів, які сприяють, де це необхідно, децентралізованому плануванню, реалізації та контролю з метою пошуку багаторівневих громадських об'єднань;

3) наявність достатніх ресурсів у бюджетних коштах та кадрах;

4) здатність впливати на розвиток державної політики в усіх сферах реалізації та гарантування рівних прав, свобод, можливостей для обох статей.

Інституційна система захисту прав жінок – це система спеціально уповноважених взаємопов'язаних державних органів, що функціонують як окремий механізм. При цьому до їхніх обов'язків у сфері захисту прав жінок входять, зокрема: розробка основних принципів політики рівності прав жінок та чоловіків; контроль та координація заходів, спрямованих на реалізацію у законодавстві принципу рівноправності жінок та чоловіків; збирання та використання статистичних даних про рівність прав жінок та чоловіків для оцінки основних результатів діяльності у цій сфері, а також майбутнього планування діяльності організації; використання гендерної освіти; інформаційна підтримка багаторівневих заходів щодо привернення уваги громадськості до проблем рівноправності жінок та чоловіків. Судова влада є невід'ємною частиною інституційної системи захисту прав жінок. Це підтверджується зокрема тим, що:

1) відповідно до принципів справедливості кожному, зокрема, незалежно від статі, гарантується право звернутися до суду з позовною заявою;

2) підставою для такого звернення можуть бути протиправні дії, що містять ознаки дискримінації за ознакою статі чи сексуальних домагань, як це передбачено чинним законодавством України;

3) у разі встановлення судом факту зазначених протиправних дій потерпілому гарантується право на відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди, завданої внаслідок таких протиправних дій.

Обґрунтовано, що для забезпечення прав жінок Україні необхідно продовжити імплементацію вже запроваджених міжнародних стандартів

правового регулювання становища жінок та зробити національне законодавство, відповідно до міжнародних зобов'язань, гендерно чутливим та вжити невідкладних заходів. викорінювати насильство щодо жінок, залучати їх до прийняття політичних рішень. та економічна сфера; забезпечення економічної рівності жінок на основі зміни стереотипів щодо соціальної ролі чоловіків і жінок у всій правоохоронній діяльності.

Поряд з вищевикладеним, потрібно зауважити, що важливим прикладом гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами захисту прав жінок є сфера охорони праці і здоров'я жінок. Одним з основних видів охорони праці жінок є заборона нічної праці.

Доведено, що після вступу України до Ради Європи необхідно провести значну законодавчу та правову роботу, яка насамперед має бути спрямована на забезпечення прав людини та складатися з наступних дій:

1. Виявлення прогалин у правовому регулюванні та підготовка нових законопроектів з урахуванням принципів та положень Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року.

2. Перегляд чинного національного законодавства з точки зору його відповідності Європейській конвенції 1950 року та стандартам рівноправності жінок та чоловіків.

3. Перегляд підзаконних актів та їх регулювання відповідно до Європейської конвенції 1950 року.

4. Забезпечення ефективного державного контролю з метою уникнення затвердження міністерствами та відомствами України підзаконних актів, що обмежують права і свободи громадян, а також звуження обсягу цих прав і свобод.

5. Створення ефективного внутрішнього механізму експертизи законопроектів, пов'язаних з правами і свободами людини, з урахуванням міжнародних, у тому числі європейських, стандартів.

6. Поряд із зазначеним, важливо впорядкувати всю правозастосовну практику відповідно до європейських стандартів та затверджених законів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баймуратов М. А. Защита прав женщин и детей в период кризисных ситуаций и международное право / М. А. Баймуратов, М. Аль-Нсур. – К., 2003. – 310 с.
2. Боднар С.Б. Рівність та рівноправність: діалектична єдність / С. Б. Боднар // Науковий вісник Чернівецького національного університету. Серія «Правознавство» – Т. 3 – 2012 – С. 44–48.
3. Болотіна Н. Гендерний розвиток і соціальне право України: концептуальні засади / Н. Болотіна // Рівність жінок і чоловіків в Україні: Правові аспекти: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2001. – С. 151–162.
4. Васильченко О. П. Конституційно-правовий механізм забезпечення принципу рівності прав і свобод людини та громадянина в Україні / О. П. Васильченко // Адміністративне право і процес: наук.-практ. журнал. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2015. – № 1. – С. 26–33.
5. Віденська декларація та програма дій, прийнята Всесвітньою конференцією з прав людини 25. 06. 1993 // Міжнародне публічне право. Збірник документів. Т.1. - М: БЕК, 1996. - С. 521-540.
6. Гаазька конвенція про деякі питання, що стосуються колізії законів про громадянство від 12. 04. 1930 // Діюче міжнародне право. Т. 1. – М.: Московський незалежний інститут міжнародного права. 1996.-С. 223 -230.
7. Гончарова Ю. А. Роль та місце принципу гендерної рівності в сучасному міжнародному праві : дис. канд. юр. наук. Київ, 2017. 200 с.
8. Гендерний аналіз українського суспільства. – ПРООН. – К., 2017. – С. 68–69.
9. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. Програма розвитку ООН в Україні. 2017. с. 330.
10. Дашковська О. Р. Правове становище жінки в аспекті гендерної рівності: загальнотеоретичний аналіз : дис. докт. юрид. наук : 12.00.01 / О.

- Р. Дашковська // Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2008. – 392 с.
11. Действующее международное право: В 3 т. / Составители : Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. – М. : Изд-во Московского независимого института международного права, 1996. – Т. 3. – 445 с.
 12. Декларація ООН про викорінення насильства щодо жінок від 20. 12. 1993 // ООН. Резолюції та рішення, ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН на 48-й сесії. Т.1. - Нью-Йорк: Видавництво ООН, 1994.-С. 315-318.
 13. Декларація ООН про захист жінок та дітей у ситуаціях надзвичайного стану та збройних конфліктів від 14. 12. 1974 р. // Міжнародний захист права і свободи людини. Збірник документів. М.: Юридична література, 1990. – С. 409 – 410.
 14. Декларація ООН про ліквідацію дискримінації щодо жінок від 7. 11. 1967 // ООН. Резолюції та рішення, ухвалені Генеральною Асамблеєю ООН на 22-й сесії. Нью-Йорк: Видавництво ООН, 1968. – С. 41-43.
 15. Декларація ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин від 18. 12. 1992 // Московський журнал міжнародного права. 1993. № 2. С. 170-173.
 16. Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку від 14. 06. 1992 р. // Міжнародне публічне право. Збірник документів. Т.2. М.: БЕК, 1996. – С. 135-138.
 17. Декларація Співдружності Незалежних Держав про міжнародні зобов'язання в галузі прав людини та основних свобод від 24. 09. 1993 // Бюлетень міжнародних договорів. 1994. №9. З. 8-9.
 18. Додаткова Конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів та звичаїв, подібних до рабства від 07. 09. 1956 р. // Відомості Верховної Ради СРСР. 20. 04. 1957 № 8. Ст. 224.
 19. Європейська конвенція про права людини (змінена та доповнена Протоколом No 11). Strasbourg : Directorate General of Human Rights Council of Europe, 2001. 60 с.

20. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12. 08. 1949 // Міжнародний захист права і свободи людини. Збірник документів. М: Юридична література. 1990. – С. 512-569.
21. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12. 08. 1949 // Міжнародний захист права і свободи людини. Збірник документів. М: Юридична література. 1990. – С. 454-512.
22. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12. 08. 1949 // Міжнародний захист прав і свобод людини. Збірник документів. М: Юридична література. 1990. – С. 412-436.
23. Житарь В. Юридическая защита прав женщин в актах международного права / В. Житарь // Закон и жизнь. – 2011. – № 9. – С. 55–58
24. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців соціальної сфери. Київ, 2017. 172 с.
25. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948 р. Офіційний вісник України, 2016. с. 30.
26. Загальна декларація правами людини від 10. 12. 1948 р. // Міжнародне громадське право. Збірник документів. Т.1. - М: БЕК, 1996. - С. 460-464.
27. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 No 2866-IV. Офіційний вісник України. 2005. No 52. 561 с.
28. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 No 2229-VIII. Офіційний вісник України. 2018, No 5, ст.35.
29. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 6 вересня 2012 No 5207-VI. Офіційний вісник України. 2013, No 32, ст.412.
30. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 No 1906-IV. Офіційний вісник України. 2004, No 50, ст.540
31. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» 20 вересня 2011 No 3739-VI. Офіційний вісник України, 2012, No 19-20, ст.173.

32. Запобігання та боротьба з сексизмом Рекомендація СМ / Rec (2019). Комітет міністрів Ради Європи. 2019. с. 34.
33. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб.. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
34. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 91 с.
35. Карпачова Н. М. Состояние соблюдения и защиты прав и свобод человека в Украине / Н. М. Карпачова. – К., 2008. – С. 59–61.
36. Килимник І. І. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Міжнародне право» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей університету). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 64 с.
37. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави та права: модульний курс: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 264 с.
38. Колонтай А. Социальные вопросы женского вопроса / А. Колонтай. – «Знание», 1999. – С. 3.
39. Конвенція 3. Конвенція о труде женщин до и после родов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/normativeinstrument/wcms_c003_ru.htm. (дата звернення 14.04.18) – Назва з екрана.
40. Конвенція 4. Конвенція о труде женщин в ночное время [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/normativeinstrument/wcms_c004_ru.htm/(дата звернення 14.04.18) – Назва з екрана.
41. Конвенція Міжнародної організації праці № 105 про скасування примусової праці від 25. 06. 1957 // Конвенції та рекомендації, прийняті Міжнародною конференцією праці. 1957 1990. – Т.2. -Женева: Міжнародне бюро праці. 1991. – С. 1161 – 1164.

42. Конвенція Міжнародної організації праці № 122 про політику галузі зайнятості від 09. 07. 1964 р. // Конвенції та рекомендації, прийняті Міжнародною конференцією праці. 1957 1990. – Т.2. – Женева: Міжнародне бюро праці. 1991. – С. 1428 – 1431.
43. Конвенція Міжнародної організації праці № 29 про примусову працю від 28. 06. 1930 // Конвенції та рекомендації, прийняті Міжнародною конференцією праці. 1919 1956. – Т.1. – Женева: Міжнародне бюро праці. 1991. – С. 1161 – 1164.
44. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15. 11. 2000 // Документ Генеральної Асамблеї ООН № A/RES/55/25. 2001.
45. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_207.
46. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 02.12.1949 р. // Збірник чинних договорів, угод та конвенцій, укладених СРСР із іноземними державами. Випуск XVI. М., 1957. – С. 280 – 290.
47. Конвенція про громадянство заміжньої жінки від 29. 01. 1957 // Діюче міжнародне право. Т.1. - М: Московський незалежний інститут міжнародного права. 1996. – С.243-247.
48. Конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів та членів їхніх сімей від 18. 12. 1990 // Радянський журнал міжнародного права. 1991. №3-4. З. 136- 172.
49. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18. 12. 1979 // Збірник міжнародних договорів СРСР. Випуск XXVII. М, 1983. – С. 26-36.
50. Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21. 12. 1965 // Міжнародний захист права і свободи людини. Збірник документів. М.: Юридична література, 1990. – С. 125-139.

51. Конвенція про політичні права жінок від 20. 12. 1952 // Діюче міжнародне право. Т.2. - М: Московський незалежний інститут міжнародного права, 1997. - С. 45-48.
52. Конвенція Ради Європи про захист прав людини та основних свобод від 4. 11. 1950 р. із змінами та доповненнями від 11. 05. 1994 р. // Відомості Верховної РФ. 2001. №2. С. 703 – 718.
53. Конвенція Співдружності незалежних держав про права та основні свободи людини від 26. 05. 1995 // Бюлетень міжнародних договорів. 1999. №6. З. 3-13.
54. Конституции зарубежных стран : сборник / Сост. В. И. Дуброван. – М. : Изд-во Юрлитинформ, 2001. – 448 с.
55. Конституція України – Основний Закон суспільства, держави, людини: Наук.-метод. рек. / Кол. авт. ; Кер. проф. І. Ф.Надольний. – К. : Вид-во УАДУ, 1998. – 224 с.
56. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 02.01.2020 р.: (офіц. текст.). К.: Паливода А. В., 2020. 64 с.
57. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (поточна редакція від 30.09.2016, підстава 1401-19) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
58. Кравець В. П. Історія гендерної науки : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2005. – 439 с.
59. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник. 3-тє вид., змін, й доп. Тернопіль: Карт-бланш 2002. 247с.
60. Кушнір Н. В. Міжнародний досвід законодавчого забезпечення гендерної рівності / Н. В. Кушнір // Право і Безпека. – 2017. – № 1. – С. 93–98.
61. Марценюк Т. Гендерна політика Європейського Союзу: Загальні принципи та найкращі практики. Міжнародний центр перспективних досліджень. 2015. С. 44.

62. Международные акты о правах человека. Сборник документов. – М. : Издательская группа : НОРМА-ИНФРА, 1998. – 765 с.
63. Международные нормативные акты ЮНЕСКО / Сост. И. Д. Никулин. – М. : Логос, 1993. – 639 с.
64. Международные нормы и стандарты в области прав человека (Учебный курс ООН) // Советский журнал международного права. 2013. – № 2. – С. 28–67.
65. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності / Т. М. Мельник. – 2-ге вид., доп. – К. : Стилос, 2010. – 440 с.
66. Мета ООН – гендерна рівність до 2030 року, – Пан Гі Мун — Електрон. аналог друк. вид.: – режим доступу : <http://day.kyiv.ua/uk/news/211015-meta-oon-genderna-rivnist-do-2030-roku-pan-gi-mun> (дата звернення 15.04.18). – Назва з екрана.
67. Міжнародне публічне право : практикум / А. І. Дмитрієв, А. С. Мацко, В. І. Муравйов ; відп. ред. : Ю. С.Шемшученко, Л. В. Губерський. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – С. 71.
68. Мірошниченко О. А. Права людини: гендерна рівність та міжнародне право / О. А. Мірошниченко // Форум права. – 2011. – С. 690–693.
69. Мороз Ю. К. Принцип недискримінації: поняття та співвідношення з принципом рівності / Ю.К. Мороз // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія : «Юридичні науки». – 2015. – Т. 168. – С. 39–42.
70. Москаленко М. К. Международно-правовое регулирование труда / М. К. Москаленко. – М., 1968. – С. 6.
71. Оніщенко Н. М. Гендерні паритети сучасного етапу правового розвитку в Україні / Н. М. Оніщенко, Л. О. Макаренко, О. Л. Львова // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 10–14.

72. Поліщук К. Механізми забезпечення участі жінок у політичному житті // Рівність жінок і чоловіків в Україні: правові аспекти: Мат. Між нар. наук.-практ. конф. – К., 2014. – С. 105.
73. Про парламентські слухання на тему: «Запобігання та протидія дискримінації жінок з вразливих соціальних груп» 10 жовтня 2018 року. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/vzayemodiya-z-vr-ukrayini/parlamentski-sluhannya-u-verhovnij-radi-ukrayini/2018-rik_/pro-parlamentski-sluhannya-na-temu-zapobigannya-ta-protidiya-diskriminaciyi-zhinok-z-vrazlivih-socialnih-grup-10-zhovtnya-2018-roku.
74. Пуциліна О. Гендерна рівність і розвиток: Погляд у контексті Європейської стратегії України. Видавництво «Заповіт». 2016. С. 244.
75. Резолюція 1325 (2000), ухвалена Радою Безпеки на її 4213-му засіданні, 31 жовтня 2000 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_669.
76. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 55/102 "Глобалізація та її вплив на здійснення в повному обсязі всіх прав людини". -Документ Генеральної Асамблеї ООН № A/RES/55/102, 2001.
77. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №55/78 «Дівчатка». Документ Генеральної Асамблеї ООН № A/RES/55/78, 2001.
78. Ремєскова Ю. О. Особлива роль Конституційного Суду України у захисті конституційних прав і свобод людини / Юлія Олексіївна Ремєскова. // Юрист України. – 2018. – С. 119–25.
79. Рішення Комісії 82/43/ЄЕС від 9 грудня 1981 р. стосовно заснування Дорадчого комітету з питань рівних можливостей для чоловіків і жінок (Official Journal. L 20, 28.01.1982), із змінами, внесеними Рішенням Комісії 95/420/ЕС від 19 липня 1995 року (Official Journal. L 249, 17.10.1995).
80. Роцин Б. Е. Первая международная конференция труда: основные результаты нормотворчества (к 95-летию создания Международной организации труда) / Б. Е. Роцин // Вестник Костромского

- государственного университета им. Н. А. Некрасова. – 2014. – № 4. – Т. 20. – С. 174–178.
81. Руднева О. Гендерна рівність як принцип законодавства України / О. Руднева // Право України. – 2002. – С. 103–106.
82. Сергеева С. М. Міжнародно-правовий захист прав жінок: історія і сучасність / С. М. Сергеева // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 3. – С. 284–288.
83. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
84. Слатвицька А. В. Міжнародний захист економічних прав жінок : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / А. А. Слатвицька // КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 20 с.
85. Советский Союз и Организация Объединенных Наций (1961-1965 гг.) / Под ред. В. Л. Исраэляна. – М. : Наука, 1968. – С. 267.
86. Стратегический план на 2008 – 2011 годы: ускорение прогресса в осуществлении Программы действий МКНР и укрепление национальной ответственности в этой области – Электрон. аналог друк. вид.: – режим доступа : www.unfpa.org/exbrd/2007/secondsession/dpfpa_2007_17_rus. Doc (дата звернення 15.04.18). – Назва з екрана.
87. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. Рада Європи. 2018. С. 59.
88. Теорія держави і права : навч. посібник/ А. Ю. Олійник, С. Д. Гусарев, О. Л. Слюсаренко. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – С. 125.
89. Уварова О. О. Захист прав жінок: Юридичні інструменти забезпечення гендерної рівності в Україні. Видавництво «ФОП Голембовська О. О.» 2019. 116 с.
90. Угода про асоціацію між Україною та ЄС і його державами-членами від 27.06.2014 р. (поточна редакція від 30.11.2015, підстава v2980321-15).

91. Фулей Т. І. Основи гендерної рівності : навч.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей. – К. : Тютюкін, 2010. – 240 с.
92. Хорольський Р. Б. Становлення та розвиток механізмів забезпечення рівноправності жінок та чоловіків у Європейському Союзі // Еволюція правового становища жінок: історія і сучасність / Упоряд. : О. М. Руднєва, О. Р. Дашковська; наук. ред. А. П. Гетьман. – Харків: Право, 2009. – С. 110.
93. Це можливо. Як шість країн домоглися рівноправності жінок і чоловіків. 2019. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/ce-mozhlivo-yak-shist-krajin-domoglisya-rivnopravnosti-zhinok-i-cholovikiv-50009328.html>.
94. Черданцев А. Ф. Теория государства и права : учебник для вузов / А. Ф. Черданцев. – М. : Юрайт, 1999. – С. 393.
95. Bredbenner C. L. A Nationality of Her Own: Women, Marriage, and the Law of Citizenship / C. L. Bredbenner. – Berkeley : University of California Press, 1998. – 294 p.
96. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice [Electronic resource]. – Access mode: [https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf/\(lastaccess:16.04.18\)](https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf/(lastaccess:16.04.18)). – Title from the screen.
97. Convention of Certain Questions Relating to the Conflict of Nationality Laws, the Hague, April 12, 1930 [Electronic resource]. – Access mode: [https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20179/v179.pdf/\(lastaccess:16.04.18\)](https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20179/v179.pdf/(lastaccess:16.04.18)). – Title from the screen.
98. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, December 18, 1979, New York [Electronic resource]. – Access mode: [https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201249/v1249.pdf/\(lastaccess:16.04.18\)](https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201249/v1249.pdf/(lastaccess:16.04.18)). – Title from the screen.
99. Declaration on the Right to Development. A/RES/41/128, December, 4 1986, 97th plenary meeting [Electronic resource]. – Access mode:

- <http://www.un.org/documents/ga/res/41/a41r128.htm/> (lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.
100. Hudson M. The Hague Convention of 1930 and the Nationality of Women / Manley O. Hudson // The American Journal of International Law. – 1933. – Vol. 27, No. 1. – P. 117-122.
101. International Agreement for the Suppression of the «White Slave Traffic», May 18, 1904 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/whiteslavetraffic1904.html/> (lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.
102. International Convention for the Suppression of the «White SlaveTraffic», May 4, 1910 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/whiteslavetraffic1910.html/> (lastaccess:15.04.18). – Title from the screen.
103. International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted by the General Assembly of the United Nations on 19 December 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20999/volume-999-114668-English.pdf/> (lastaccess:15.04.18). – Title from the screen.
104. International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted by the General Assembly of the United Nations on 19 December 1966 [Electronic resource]. – Access mode: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20999/volume-999-114668-English.pdf/> (lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.
105. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, December 16, 1966, New York [Electronic resource]. – Access mode: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20993/v993.pdf/>(lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.
106. Official Journal of the European Union. – L 319. – 10.12.1996. – P. 0011–0015,

107. Official Journal of the European Union. – Vol. 38. – CA. 168. – 04.07.1995.
108. Official Journal of the European Union. – Vol. 42. – L 161. – 26.06.1999. – P. 1–87.
109. Report of the UN Country Team in Ukraine is presented at the CEDAW 66th session [Electronic resource]. – Access mode: <http://un.org.ua/en/information-centre/news/4040-report-of-the-un-country-team-in-ukraine-is-presented-at-the-cedaw-66th-session> (lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.
110. Resolution adopted by the General Assembly 3520 (XXX). WorldConference of the International Women's Year [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.un-documents.net/a30r3520.htm/>(lastaccess:15.04.18). – Title from the screen.
111. Southard J.L. Protection of Women's Human Rights under theConvention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women / Jo Lynn Southard // Pace International Law Review. – 1996. – Volume 8. – Issue 1. – P. 1-90.
112. The Beijing Declaration and the Platform for Action. – UN, NY, 1996. – P. 37.
113. Vienna Declaration and Programme of Action Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/vienna.pdf/> – Title from the screen.
114. Women in parliaments: beyond numbers [Electronic resource] // International Institute for democracy and electoral assistance. – Stockholm, 2008. — Access mode: <https://www.idea.int/publications/catalogue/women-parliament-beyond-numbers> (lastaccess:17.04.18). – Title from the screen.